

# ДНЕВНИКЪ

(СТЕНОГРАФИЧЕСКИ)

НА

## VIII<sup>то</sup> ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ,

(ВТОРА РЕДОВНА СЕСИЯ).

LI заседание, Сжбота, 20-й Януарий, 1896 година.

(Отворено въ 2 часа слѣдъ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на подпрѣдсѣдателя г-нъ Д-ръ Георги Янколовъ.)

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: (Звъни.) Засѣданието се открива.

Г-нъ секретарьтъ Краевъ ще прочете списъка на г-да прѣдставителитѣ, за да се види кои присжтствуватъ и кои отсжтствуватъ.

Секретарь Атанасъ Краевъ: (Чете списъка.) Отсжтствуватъ г-да прѣдставителитѣ: Ангелъ Златевъ, Веселинъ Котевъ, Дамянъ Ц. Вълчевъ, Д-ръ Пантелей Минчовичъ, Димитръ Ночевъ, Евлогий Георгиевъ, Иванъ Вазовъ, Стефанъ Хр. Саввовъ, Хаджи Ангелъ Йоцевъ, Янко Чучарковъ Николай Неячовъ.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Отъ цѣлото число на г-да прѣдставителитѣ, отсжтствуватъ 11 души. Има, значи, законното число прѣдставители, за да се отвори засѣданието и да се пристжпн къмъ разглеждане въпроситѣ положени на дневния редъ.

На дневния редъ имаме докладъ отъ прошетарната коммисия.

Докладчикътъ г-нъ Ранковъ има думата.

Докладчикъ Коста Ранковъ: Нѣколко жители отъ село Заралж, Ески-Джумайска околия, сж подали заявление на Нар. Събрание, съ което искатъ да се истълкува чл. 1-й и да се даде новъ срокъ по чл. 6-й отъ Закона за опрѣдѣление държавнитѣ земи и пасбища (совати). Чл. 1-й отъ тоя законъ казва: (Чете). „Чл. 1-й. За привежданieto въ извѣстность и опрѣдѣление пространството и границитѣ на държавнитѣ пасбища (совати) и други изорани и опѣлѣли земи, назначава се въ всѣко окръжие по распорез-

дание на Финансовото Министерство, по една компетентна коммисия, състояща отъ мировия сждия, околийския началникъ, финансовия секретарь и двама членове отъ окръжния свѣтъ, подъ прѣдсѣдателството на мировия сждия.“ А чл. 6-й казва: (Чете.) „Ако нѣкои частни лица или цѣли общини би претендирали, че часть отъ тѣхнитѣ земи сж влезли по рѣшенията на коммисията въ състава на съпрѣдѣлнитѣ държавни земи, такива лица или общини могатъ да получатъ спорната земя обратно само слѣдъ сждебно рѣшение; но тѣ сж длѣжни за това да прѣдвжжтъ искъ най-късно 6 мѣсеци слѣдъ обнародванието на това рѣшение въ „Държавенъ Вѣстникъ.“ Тия селяни имали били пасбища въ Джумайската околия, по назначената коммисия въ Разградския окръжъ за опрѣдѣление на държавнитѣ земи, се произнесла за тия пасбища, които сж въ Джумайската околия; слѣдователно, въ другъ окръжъ, че тѣ сж били държавни. Сега просителитѣ искатъ да се истълкува: разбира ли се, че една такъва коммисия има право да се произнася за имущества, които сж въ другъ окръжъ; понеже Разградската коммисия се е произнесла за имущества въ Джумайската околия, Шуменски окръжъ.

Прошетарната коммисия, като разгледа това прошение, дойде до заключение, да се даде такова тълкувание на члена, че Разградската коммисия е нѣмала право да се произнася за земи въ другъ окръжъ; но защото е вземено вече такова рѣшение, защото срокътъ прѣдвиденъ въ чл. 6-й отъ закона — 6 мѣсеци отъ деня на обнародванието на рѣшението въ „Държавенъ Вѣстникъ“ — въ продължение

на който онеправданитѣ е трѣбвало да заведѣтъ искъ, е истекълъ и защото просителитѣ сж пропуснали тоя срокъ и не сж могли да заведѣтъ процесъ — комисията, като има прѣдъ видъ, че законодателятъ нѣма за цѣль да присвоява чужди имущества и че ако тия селяни иматъ право върху тия пасбища, тѣ ще могатъ да го докажатъ; за това, комисията рѣши, да имъ даде единъ срокъ отъ 6 мѣсеци, за да заведѣтъ дѣло.

Михаилъ Такевъ: Така, както е постъпила комисията, е съвършено неправилно; защото тя признава, че комисията назначена отъ правителството е имала право да се произнася и за земища отъ другъ окръгъ. Слѣдователно, не може да има споръ, че чл. 1-й е истъкуванъ тѣй, както би трѣбвало да се истъкува. Единъ пътъ истъкуванъ така, че правителственната комисия има власт не само въ територията на своя окръгъ, но и въ територия на другъ окръгъ; единъ пътъ това така, чл. 6-й отъ закона е съвършено на мѣсто, като казва, че ония общини или частни лица, които претендиратъ, че частъ отъ тѣхнитѣ земи е влѣзла, по рѣшението на комисията, въ държавнитѣ земи, могатъ да заведѣтъ искъ най-късно 6 мѣсеци слѣдъ обнародването на това рѣшение въ „Държавенъ Вѣстникъ.“ За мене, тоя срокъ е малкъ, още тогава, когато е билъ назначенъ. Защото това противорѣчи на нашитѣ граждански закони, гдѣто прескрипцията може да стане само слѣдъ 15 години; защото притежателитѣ на такива мѣста, като пасбища, земища и т. н. за 6 мѣсеци не могатъ да се ориентиратъ даже, а камо ли и да заведѣтъ искъ. Споредъ мене срокътъ 6 мѣсеци трѣбва да се отгѣни. Не е само това прошение; има много спорове между общини и правителството, но прескрипцията е допусната по законенъ редъ. Шестъ мѣсеци прескрипция за такива колосални искове не сж достатъчни. Постановлението на комисията е съвършено незаконно, защото измѣнението на единъ законъ не става чрѣзъ рѣшение. Ние, които претендираме, че изпълняваме нашитѣ закони, не можемъ да не погледнемъ на чл. 44-й отъ нашата Конституция, който казва: (Чете.) „Ни единъ законъ не може да се издаде, допълни, измѣни и отгѣни, докѣлѣ той по напредъ не се обсъди и приеме отъ Нар. Събрание, което има право така сжщо и да тълкува неговия истински смисълъ.“ Слѣдователно, ние не можемъ съ рѣшение да унищожимъ единъ законъ; защото, утрѣ ще дойде друга една Камара, която въ сѣботенъ день ще може да унищожи всичкитѣ закони въ България. За това, Конституцията иска законитѣ да минатъ на три четения, да се утвърдятъ отъ Държавния Глава и да се ангажира правителството за изпълнението имъ. Прѣдъ видъ, прочее на това, азъ казвамъ, че рѣшението на комисията е неправилно.

Но ако тя иска да помогне на това село, което споредъ мене ще бѣде единъ актъ на справедливостъ, нѣма освѣтъ единъ отъ членоветѣ ѝ да направи предложение за измѣнението на чл. 6-й отъ Закона за опрѣдѣление държавнитѣ земи и пасбища, като поиска, щото прескрипцията да се увеличи на 15 години отъ датата на съобщение рѣшението на комисията. 15 години срокъ е прѣдъ-

виденъ и въ нашитѣ граждански закони. Нѣма, защо прочее, да правимъ ограничение само за това село, защото неразборията въ общинитѣ десетъ пѣти е по-голяма отъ колкото у частнитѣ лица. Прочее, нека се направи предложение за измѣнение на чл. 6-й отъ тоя законъ, споредъ който всѣки да има право въ продължение на 15 години отъ съобщение рѣшението на комисията да завежда искъ.

По тоя начинъ, ще дадемъ възможностъ на всичкитѣ общини да получатъ своето право. Рѣшението на проше-тарната комисия е несправедливо, като дава право само на една община да заведе искъ противъ държавата.

Атанасъ Краевъ: Азъ мисля, г-да, че нѣма нужда да се прави особено предложение, понеже такова е направено по инициативата на г-на Данкова и съжалявамъ, че не му се е дало бързъ ходъ до сега. (Никола Козаровъ: Не е внесено още.) Защо не е внесено? (Никола Козаровъ: Подписва се сега.) Ако не е внесено предложението на г-на Данкова, желателно е да се внесе. Азъ съмъ съгласенъ съ мнѣнието на г-на Такева, че въпросътъ трѣбва да бѣде общъ и да се направи едно общо рѣшение, а не да се фаворизира само една община, която се е обърнала съ прошение до Нар. Събрание. Ние всинца съзнаваме, че тоя законъ е прѣдвидѣлъ единъ късъ срокъ, благодарение на което сж онеправдани много села и градове. За туй, за да не бѣдѣтъ онеправдани и да добиѣтъ правата си по сѣдебенъ редъ всички онеправдани, необходимо е срокътъ да се продължи.

По-напредъ се каза отъ г-на Такева, че единъ законъ не може да се измѣнява съ рѣшение, а трѣбва по законодателенъ редъ да се внесе предложение, или отъ законодателното тѣло, или отъ самото правителство. Въ данния случай, ми се струва, че можемъ да останемъ съгласни съ мнѣнието на комисията, но да не уважаваме заявлението чрѣзъ едно рѣшение на Нар. Събрание, а да искажемъ желание да се внесе часъ по-скоро направеното предложение за измѣнение на чл. 6-й за продължаване срока, та да може по тоя начинъ да се даде възможностъ на всички общини и онеправдани села да си отнематъ имотитѣ, които несправедливо сж завладѣни отъ правителството.

Докладчикъ Коста Ранковъ: Комисията имаше прѣдъ видъ тия възгледи, които се искахаж сега отъ г. г. Такева и Краева. Но за да се направи предложение, трѣбва да се внесе то или отъ правителството, или да е подписано отъ  $\frac{1}{4}$  отъ прѣдставителитѣ, а пъкъ да се направи това, нѣма време. Тия хора се оплакватъ, че нѣматъ пасбища, за това комисията имъ дава право, та въ единъ шестимѣсеченъ срокъ, да заведѣтъ дѣло.

Михаилъ Такевъ: Значи, комисията измѣнява закона.

Докладчикъ Коста Ранковъ: Не е тѣй. Не го измѣнява.

Михаилъ Такевъ: Тѣй е.

Прѣдседателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Полагамъ на гласуване предложението на комисията, което е: да се даде срокъ отъ 6 мѣсеци на жителитѣ отъ село Зараж, Ески-Джумайска околия, за да заведѣтъ процесъ

противъ държавата за отнетитѣ имъ земи. Има предложение отъ г-на Такева да се продължи срокътъ 15 години.

Михаилъ Такевъ: За да се освѣтли Събранието, азъ правя предложение: прошеніето да остане безпослѣдствие, а прошетарната коммисія да натовари нѣкого отъ членоветѣ си да внесе законодателно предложение, за измѣненіе срока на прескрипціята на 15 години.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Които приематъ предложението на коммисіята, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Пада.

Полагамъ на гласуване предложението на г-на Такева. Които приематъ предложението на г-на Такева, както той го формулира сега, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Докладчикъ Георги Добриновичъ: Постъпило е едно прошение въ почитаемото Нар. Събрание отъ 19 души жители изъ градъ Дубница, обвиняеми по Дубнишкото дѣло, които заявяватъ, че амнистіята, която почитаемото Събрание гласува минжлата сессія не била допусната и за тѣхъ, т. е. Законътъ за амнистіята не се распростира и върху така извѣстното Дубнишко дѣло. Нѣкои отъ тѣхъ били освободени отъ затвора, а подиръ това прокурорътъ при Кюстендилския окръженъ сѣдъ се распоредилъ да се повърнатъ въ затвора, понеже не признавала сѣдебната власть, че тая амнистія се отнася и до тѣхъ. За това, просителитѣ се отнасятъ до Народното Събрание и го молятъ да истълкува гласувания законъ минжлата сессія, въ смисълъ, че той се отнася и до тѣхъ — обвиняемитѣ по Дубнишкото дѣло и че всички обвиняеми по това дѣло се ползватъ отъ амнистіята, дадена по тоя законъ.

Коммисіята като разгледа туй прошение, и като взема прѣдъ видъ дебатитѣ, които сж станѣли при гласуването на Закона за амнистіята, даде мнѣние и намѣри, че тоя законъ трѣбва да се распростира и върху това дѣло и всички обвиняеми по Дубнишкото дѣло, трѣбва да се ползватъ отъ амнистіята, дадена съ тоя законъ. Това е мнѣнието на коммисіята и тя се основаваше на дебатитѣ, които сж станѣли при гласуването на тоя законъ въ минжлата сессія.

При гласуването на тоя законъ, коммисіята намѣри, че изрично е указано отъ тогавашния прѣдсѣдател на коммисіята, г-на Бобчева, който е разяснявалъ, за кои дѣла се касасе тая амнистія и кои прѣстѣпления или прѣстѣпници могатъ да се ползватъ отъ нея. Между другото, той е казалъ, че и обвиняемитѣ по Дубнишкото дѣло се ползватъ съ амнистіята, която е гласувана отъ Събранието. На тия основания, коммисіята е на мнѣние, че трѣбва да се уважи това прошение на подписавшитѣ го и да се истълкува гласувания Законъ за амнистіята, че всички обвиняеми по Дубнишкото дѣло се ползватъ отъ сѣщия законъ и че сѣщиятъ законъ обема и Дубнишкото дѣло и всички се ползватъ отъ тая амнистія.

Манолъ Стефановъ: Г-да прѣдставители! Намъ е много прѣсно въ ума, когато гласувахме минжлата година тая амнистія, както и обясненіята, които даде докладчикътъ на коммисіята. Отъ тия обясненія се разбра, че

Дубнишкото дѣло влиза въ политическитѣ прѣстѣпления. Слѣдователно, никакво тълкувание не трѣбва да се прави, освѣнъ надлѣжното Министерство да се распореди и съобща това на прокуроритѣ, та да се пуснатъ тия хора, тъй като има вече нѣколко случая, че не се приспособява амнистіята. Напримѣръ тия, които сж били арестувани въ Видинъ сж били пуснати, слѣдъ издаването на закона, но слѣдъ дохажданіето имъ въ Кюстендилъ, пакъ сж били арестувани. Слѣдователно, мисля, че никакво тълкувание не трѣбва да се дава, освѣнъ както е постановено въ протоколитѣ на Народното Събрание, че и Дубнишкото дѣло влиза въ амнистіята, понеже е отъ категоріята на политическитѣ. Вѣрвамъ, че Народното Събрание е разбирало, както и азъ минжлата година — и съ пълно съзнание си вдигнахме ржката за амнистія — че подъ думата „мятежъ“ се разбиратъ между друго и политическитѣ прѣстѣпления.

Вѣлко Нейчовъ: Г-да! Нѣма нужда да ви разпавямъ, че ако има деликти политически, то именно сж деликтитѣ като Дубнишкия. Амнистіята, гласувана минжлата сессія сочеше такива деликти. Азъ мисля, че нѣма нужда сега да се простираме много върху тоя прѣдметъ и да го разискуваме за да истълкуваме нашата амнистія, която минжлата година гласувахме. Азъ твърдѣ съжالياвамъ, че Кюстендилскитѣ сѣдебни власти сж си дозволили да турятъ ржа на човѣкъ, който се е завърналъ отъ странство и да го държатъ 30—40 дена затворенъ. Това повѣденіе отъ страна на Кюстендилскитѣ власти е повече отъ прѣстѣпление. За да не се повтарятъ такива нѣща, въпрѣки духътъ, отъ който се въодушевява народното прѣдставителство, правителството и Негово Царско Височество Князътъ, азъ моля Събранието да приеме това прѣдложение.

Михаилъ Такевъ: Г-да прѣдставители! Тукъ не е думата да се рѣши въпросъ, който не е разрѣшенъ; но думата е да дадемъ тълкувание на едно наше рѣшеніе. Вие помните добръ, че за да могатъ да се включатъ всички възможни случаи, които могатъ да бѣдѣтъ исклучени; за да може да се отстрани всѣкаква възможность отъ страна на правителството да лавира, на докладчика на коммисіята, който докладваше Законътъ за амнистія, зададохъ тоя въпросъ: влиза ли въ амнистіята Старо-Загорското дѣло, дѣлото на Паница, на Каравелова, амнистіята на Цанкова, Дубнишкото дѣло, дѣлото на Ивана, Драгана и пр. Г-нъ докладчикътъ — имате дневницитѣ на рѣцѣ — отговори, че се разбиратъ всички тия работи. Това го направихъ, за да дадемъ пълна възможность на правителството да амнистира всички. Мисля, че азъ, или не помня добръ кой зададе тоя въпросъ на г-на Бобчева: влиза ли въ тая амнистія Старо-Загорското дѣло, Дубнишкото дѣло, влиза ли еди-кой си, еди-кой си и г-нъ Бобчевъ каза: да, да, влизатъ, и ние всинца ржкопѣскахме. Така щото, неговитѣ думи сж санкционирани отъ Камарата и това сѣдилище, което не е зачело санкціята на Камарата е направило изнасилване на закона; защото, то трѣбваше да знае, че законитѣ се пишѣтъ на кратко, но дебатитѣ на Камарата трѣбва да се прѣгледватъ. Така, че по моему не трѣбваше да подлѣжи на съмнѣние, че по чл. 44-й

отъ Конституцията, обвиняемитъ по Дубнишкото дѣло влизатъ въ амнистията, т. е. обгръщатъ се отъ тая амнистия. Тъ се обгръщатъ не само за това, че специално се говори за това дѣло, но и за това, защото Дубнишкото дѣло е политическо по прѣимущество, *par excellence*, и никой не може да откаже, че дѣлата по печата и по изборитъ сж дѣла политически. Хората отиватъ да упражнятъ политическо право; слѣдователно, всички прѣстѣпления, ставящи по политически побуждения, съ цѣль на пр. да спечелѣтъ избора, а така сжщо и насилието, което е направила полицията да може да ограничи упражнението на тѣхното право, да може да имъ прѣпятствува да упражнятъ тѣхнитъ политически права, и да могатъ да имъ прѣпятствуватъ да постигнатъ това, което сж гонили — нѣма съмнѣние, че всичко извършено е политическо дѣяние и прѣстѣпленията, които въ таквъ денъ ставатъ, сж дѣла прѣимущественно политически. Като е така, тѣ се обгръщатъ отъ тая амнистия, която дадохме съ закона, въ който е казано: всички политически прѣстѣпници отъ 1883—1894 г. се амнистиратъ. Така щото, трѣбва да дадемъ това тълкувание, което комисията е дала, като признаемъ, че и прѣстѣпницитъ по Дубнишкото дѣло се включаватъ въ амнистията и трѣбва да бждѣтъ пуснати.

Панайотъ Чорбаджиевъ: Не забравяйте, г-да, че въ рѣшението, което взехме минжлата година, нѣмаше изъясно казано, че и Дубнишкото дѣло се обгръща отъ амнистията. Не е да не знаете, че миѣнието на единъ депутатъ билъ той отъ болшинството, центърътъ или лѣвицата, не е задължително за сѣдилищата въ България. Задължително за сѣдилищата е рѣшението, взето отъ Нар. Събрание, рѣшение формулирано като законъ. А въ самата редакция на закона не влиза и Дубнишкото дѣло. Може би да се разбира отъ дебатитъ, че желанието на Нар. Събрание е било амнистията да обзема и тѣхъ; но тоя въпросъ е важенъ и заслужа особенното ваше внимание. Така щото, споредъ менъ, трѣбваше да присѣтствува г-нъ Министрътъ на Правосѣдието, та да изслушаме и неговото миѣние. До колкото знамъ, г-да прѣдставители — имамъ положителни данни — Министерството на Правосѣдието е знаало много добри дѣйствиата на Кюстендилския окръженъ сѣдъ и Министрътъ на Правосѣдието, ако така е разбиралъ рѣшението на Нар. Събрание, както и ние го разбираме, трѣбваше да даде нуждитъ наставления на своя прокуроръ, че и това дѣло трѣбва да се внесе за прѣкращение. Трѣбваше да даде распорѣждане за освобождението на осѣденитъ по него. Обаче, щомъ Министрътъ на Правосѣдието, генералния прокуроръ, не се е распорѣдилъ, какво сме криви ние? Менъ ми се струва, че за да се произнесе по-справедливо — нѣмамъ нищо противъ амнистиранieto на тия хора — би трѣбвало да изслушаме и миѣнието на г-на Министра, защото той, до колкото знамъ, е билъ противъ амнистията на тия прѣстѣпници. За това моля да се повика Министрътъ на Правосѣдието да даде обяснение.

Д-ръ Димитръ Молловъ: (Не се чуе.) Това сѣдилище, което не е зачело рѣшението на Събранието, то е напра-

вило прѣстѣпление. Съ тия хора азъ имамъ работа и знамъ какъ стои въпросътъ по Дубнишкото дѣло. Единъ отъ тия хора се е намиралъ затворенъ въ Видинъ, билъ пуснатъ на свобода, и като си дошълъ въ Кюстендилъ улавятъ, арестуватъ го и го пращатъ въ тюрмата. Когато запитахъ: защо не амнистиратъ тия хора — защото знаехъ, че Събранието прие да влизатъ въ амнистията и прѣстѣпницитъ по Дубнишкото дѣло — указа се, че протоколитъ на Събранието не сж били прѣиратени въ Министерството на Правосѣдието, така щото не е знаело смисълъта на рѣшението на Нар. Събрание. Азъ се постарахъ да се пратѣтъ протоколитъ въ министерството, и като станъ извѣстно какво тълкувание дава Нар. Събрание, прѣирати протоколитъ въ сѣдилището, което е имало работа съ тия прѣстѣпници, именно, тукашния апелативенъ сѣдъ, който разгледа протоколитъ и рѣши, че прѣстѣпницитъ по Дубнишкото дѣло не се амнистиратъ, защото амнистията има само за ония политически прѣстѣпници, които сж извършили прѣстѣпление и се прѣслѣдватъ само углавно; а Дубнишкитъ прѣстѣпници сж такива: тѣ заедно съ углавното прѣслѣждане били прѣслѣждани и за кражби и убийства. По тая причина сѣдитъ сж казали: това, което се е говорило, не е задължително за насъ, а е задължително онова, което се е писало въ закона. Въ закона било казано, че се амнистиратъ политическитъ прѣстѣпници, съ изключение на ония прѣстѣпления които иматъ общъ углавенъ характеръ.

Прѣдъ видъ на това, азъ ще обрнѣ внимание и на друго едно нѣщо. Когато пишемъ закони, трѣбва да си отваряме очите на четири, защото има примѣри и факти, отъ които се вижда, че не ни разбиратъ хората. Трѣбва да даваме тълкувания по-дълги. Ако бѣше казано въ закона, че се амнистиратъ всички прѣстѣпници, щѣше да бжде ясно; но не знамъ по кои съображения направихме изключение. Азъ съмъ напълно съгласенъ съ миѣнието на комисията да се обясни законътъ тѣй, че и Дубнишкитъ прѣстѣпници подлѣжатъ на амнистия. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!)

Докладчикъ Георги Добриновичъ: Не дѣйте вика исчерпанъ е въпросътъ, защото азъ ще ви кажѣ основанията на сѣдилищата, и какъ разбиратъ тѣ нашитъ рѣшения. Азъ ще ви кажѣ до какво заключение, до какво рѣшение дохождатъ нашитъ сѣдии. Сѣдилището се основало на чл. 1-й отъ Закона за амнистията, буква *с* и какво казва? Казва, че понеже туй прѣстѣпление е станжло при упражненie на извѣстно политическо право; но понеже има и . . . (Манолъ Стефановъ: Това е извѣстно, не трѣбва да се говори. — Шумъ.) Понеже това е станжло при упражняване на политически права, когато е станжло и убийството, за това не може да бжде и дума. (Гласове: Приема се миѣнието на комисията. — Шумъ.) Въ тълкуванието да туримъ и това, че когато се упражняватъ политически права, тогава и извършенитъ прѣстѣпления . . . (Гласове: Разбираме. — Други гласове: Да се гласува.)

Вѣлко Нейчовъ: Азъ щѣхъ да прѣдложѣ въ такава смисълъ да се приеме рѣшение: че народното прѣдставителство като чу доклада по Дубнишката работа, отъ устата на поч-

тения Видински прѣдставитель г-нъ Добриновичъ, като тълкува Закона за амнистията, приема неговото заключение, като разбира, че ланската амнистия поверява всички дѣла отъ рода на Дубнишкото дѣло.

Докладчикъ Георги Добриновичъ: Понеже е извършено при упражненіе на политическитѣ права.

Петко Карввеловъ: Азъ, г-да прѣдставители, не мож да си въобразя, защо рѣшението на Нар. Събрание, когато е пратенъ протокола, е прѣрѣшавано отъ апелацията. Азъ мисля, че не бѣше работа на апелацията да тълкува туй рѣшение, още повече, че въ него е изрично спомѣнато, че то се отнася и за обвиняемитѣ по Дубнишкото дѣло. Но, може би ще ми кажете, че има и углавенъ характеръ. Нелѣпно е, обаче, да се говори това, защото, първо и първо, дѣление на политическитѣ и углавнитѣ прѣстѣпления не може да ставя, тъй като въ политическитѣ прѣстѣпления може да влизатъ и углавни. Но работата е, че цѣльта на това прѣстѣпление е била политическа. А че има въ него елементи отъ углавно прѣстѣпление, нѣма съмнѣние; но тия хора лѣжатъ вече 8 години въ затвора, и щомъ Нар. Събрание е дало да се разбере, на основание думитѣ на г-на докладчика, че изрично се включаватъ и опрощаватъ и тия хора, нѣма нужда апелацията или Касацията да тълкуватъ туй рѣшение, още повече, че ние вадимъ отъ него едно тълкувание. Заради това, азъ прѣдлагамъ да се приеме заключението на комисията, че се включаватъ и тия просители въ амнистията, дадена минжлата година отъ Нар. Събрание. (Шумъ.)

Иванъ Абрашевъ: Азъ, г-да прѣдставители, заявявамъ, че съмъ съгласенъ съ заключението на комисията, и прѣдлагамъ прѣкращение на дебатитѣ.

Христо Дограмаджиевъ: Ние сме свободни, г-да, да тълкуваме законитѣ, но това трѣбва да го извършваме чрѣзъ законъ, а не чрѣзъ жалбата на извѣстни лица. Трѣбва да се внесе законопроектъ или прѣдложение най-малко, а не тъй. (Гласове: Не е вѣрно! Да се гласува!)

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Ще се пристѣпи къмъ гласуване. Ония г-да прѣдставители, които приематъ прѣдложението на комисията, изложено отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Добриновичъ: Лука Ивановъ, бившъ поручикъ въ V пѣша Дунавска дивизия, затворникъ въ Софийската черна джамия, е подалъ до почитаемото Нар. Събрание заявление, съ което се оплаква, че амнистията гласувана минжлата година, не била дадена и на него отъ Военното Министерство. Той мисли, че има право да се ползува отъ тая амнистия, но казва, че Военното Министерство или правителството не му давали да се ползува и за това, и до днесъ стоялъ въ затвора.

Г-да прѣдставители! На основание на оплакванието на Лука Ивановъ, азъ направихъ справка въ Военно-Съдебния отдѣлъ, за да видя до колко е справедливо това му оплакване и намѣрихъ, че не стои така работата, и че съвършено несправедливо е това му оплакване. Приетата въ минжлата сессия амнистия е приспособена и за

него, и той се е възползувалъ отъ нея. Той е билъ осъденъ по три прѣстѣпления: първо, за злоупотрѣбление на държавни сумми; второ за бѣгство отъ армията и трето за правение заговоръ противъ Негово Царско Височество княза. По тия три прѣстѣпления съвокупно той е билъ осъденъ на 15 годишенъ затворъ. Въ присѣдата е прѣдвидено, че злоупотрѣблението влѣче подиръ себе си 5 години затворъ, съвокупно съ онова за дезерторството, но понеже за това прѣстѣпление се е прѣдвидявало наказание въ по-малкъ размѣръ отъ онова за третото прѣстѣпление наложенъ му е билъ 15 годишенъ тъмниченъ затворъ. На основание на Закона за амнистията, Военното Сѣдилище е направило едно опрѣдѣление въ което е казало, че и Лука Ивановъ има право да се ползува отъ амнистията, и за това наказанието, което се касае за политическото прѣстѣпление, сѣдътъ е призналъ да го не излѣжава, а го е оставилъ да излѣжи наказанието само за онова прѣстѣпление, което е отъ общъ характеръ, и то е за злоупотрѣблението на правителствени пари и за бѣгството му отъ войската. За това, комисията даде мнѣние, да се остави това прошение безъ послѣдствие, тъй като подателятъ му Лука Ивановъ е удовлетворенъ.

Д-ръ Минчо Цачевъ: Слѣдъ обясненията, г-да прѣдставители, които благоволи г-нъ докладчикътъ да даде, като каза, че е направилъ нуждната справка по това прошение въ Военното Министерство, азъ се отказвамъ да говорѣмъ по него и моля почитаемото Нар. Събрание да го остави безъ послѣдствие.

Михаилъ Такевъ: Г-да прѣдставители! Нека да се разберемъ малко. Не е работата само така, както казва г-нъ докладчикътъ. Тоя човѣкъ се обѣрща къмъ Камарата, и ние трѣбва да дадемъ правилно разрѣшение на просбата му. (Д-ръ Минчо Цачевъ: Да опростимъ тогава, който е кралъ държавни пари!) Г-нъ Д-ръ Цачевъ нѣма право да говори за работи, които не разбира.

Г-да прѣдставители! Лука Ивановъ е осъденъ за три прѣстѣпления: първо за злоупотрѣбление на държавни пари, второ за бѣгство отъ войската и трето за правение заговоръ противъ Държавния Глава. Сега, първото, заедно съ второто прѣстѣпление, мотивиратъ едно наказание отъ 5 години затворъ въ окови, а първото, второто и третото прѣстѣпление мотивиратъ съвокупно едно наказание отъ 15 години затворъ. А при какви условия става това? При такива, че по никое законодателство въ свѣта, а и по нашето, не се събиратъ въ едно наказанията, а се туря това наказание, което е най-голѣмо, туря се въ най-високата му степенъ, така и Военно Наказателниятъ законъ е казалъ, понеже комплотътъ противъ Държавния Глава е прѣстѣпление което се наказва съ 15 годишенъ затворъ въ окови, и понеже злоупотрѣблението на пари и избѣгванието отъ войската, мотивиратъ по-малко наказание, то всичкитѣ тия прѣстѣпления се абсолютиратъ, се поглѣщатъ отъ по-голѣмото прѣстѣпление и му се туря наказание за по-голѣмото прѣстѣпление, т. е., туря се наказанието за комплота противъ Държавния Глава. Вслѣдствие на това, вие виждате, че и нему е турено наказанието

15 годишенъ затворъ въ окови, за гдѣто е правилъ комплотъ противъ Князя. Значи, сждѣтъ е наложилъ на Лука Иванова не съвокупно наказание, а това, което е прѣдвидено за най-голѣмото прѣстѣпление, и то въ най-висшата му стѣпень. Колко наказание сждѣтъ щѣше да му тури за първото и второто прѣстѣпление, това не е казано въ присждата. Това нѣщо никждѣ въ свѣта не става, даже и въ Китай, а се казва само, че за най-голѣмото прѣстѣпление се взема най-голѣмата мѣрка на наказанието. За туй, тѣ сж приели, че Лука Ивановъ е извършилъ прѣстѣплението комплотъ противъ Държавния Глава и му сж наложили 15 годишенъ затворъ въ окови. Това е тълкуванието, г-да, което се дава по всичкитѣ законодателства на свѣта, защото се приема, че е извършено най-голѣмото прѣстѣпление. Сега това прѣстѣпление е вече амнистирано отъ Камарата. — Камарата наистина признава, че Лука Ивановъ е ималъ намѣрение да извърши комплотъ противъ Държавния Глава, което не е наша работа да знаемъ, но го признава, че е левиненъ и го опрощава. Съ една рѣчь, Камарата го амнистирва. Слѣдователно, кой е тоя сждъ въ България, или ако обичате, въ която да е друга цивилизована страна, гдѣто ще да каже, че за това прѣстѣпление ви амнистира Камарата, а за злоупотрѣблението на паритѣ и за дезертьорството ви отъ войската, не ви амнистира? Кой сждъ въ свѣта, може да се сезира пѣкъ ех обисю съ своето рѣшение? Кое рѣшение, въ кое сждилище може да се испраща изново, да се измѣни и допълни? Основниятъ принципъ е, че едно сждилище, произнесе ли се веднѣжъ върху даденъ фактъ, то се десезира вече. Това сждилище е казало вече своята послѣдна дума и нѣма право да се поврѣща. Асѣж и въ това се състои гаранцията на нашитѣ сждилища, че като се издаде една присжда, да се не приема да се произнасятъ втори пѣтъ по нежъ.

Ето защо, единъ пѣтъ военното сждилище като е наложило 15 години затворъ на тоя човѣкъ, то е вече не компетентно да издава опрѣдѣление, съ което да отмѣни това свое рѣшение. Съ опрѣдѣление, рѣшение не се измѣнява. Имате ли присжда, че се осжда на 15 години затворъ за комплотъ противъ Държавния Глава, вие не можете вече съ едно опрѣдѣление да намалявате това наказание. За това, азъ мислѣхъ, г-да прѣдставители, че ще бжде едно флагрантно нарушение на закона, едно флагрантно нарушение на здравия разумъ и на принципа на наказателната наука, ако отидемъ сега да позволимъ на едно военно сждилище да се сезира само съ едно свое рѣшение, издадено отъ него по-рано, да намали изново едно наказание и да тури въ него едно друго наказание за едно друго прѣстѣпление, което по-рано не е съгледало. Ето защо. Това е една погрѣшка на сжда, и ние трѣбва да ѣх поправимъ, като кажемъ, че сждѣтъ нѣма право да се сезира изново съ дѣлото, което е рѣшилъ по-рано. А понеже нему е наложено наказание за едно политическо прѣстѣпление и понеже споредъ закона за амнистията, всичкитѣ политически прѣстѣпления сж амнистирани, то и братия Лука и Стоянъ Иванови се ползватъ отъ тая амнистия и се амнистирватъ.

Това е най-логическото заключение на Закона за амнистията. Тукъ нѣма партизанство, тукъ нѣма лицеизрѣние, а рационално разрѣшение. Независимо отъ това, г-да прѣдставители, тука има още една опасностъ, че съ тоя прецедентъ, ние ще узаконимъ за сждилищата, да могатъ тѣ да видоизмѣняватъ съ опрѣдѣления рѣшенията си, слѣдъ като влезатъ въ законна сила. Тѣй щото, отъ тая точка зрѣние, азъ ви моля да приемете жалбата на г-на Лука Иванова за съвършено умѣтна и да признаете, като истѣлкувате Законътъ за амнистията отъ минжлата сессия, че и братията Лука Иванови се ползватъ отъ тоя законъ. Отъ тия възгледи ние трѣбва да се ръководимъ, а не отъ партизански съображения.

Иванъ Абрашевъ: Вие чухте, г-да прѣдставители, доклада на комисията по прошенито на Лука Ивановъ. Чухте и възраженията на г-на Такева. Само съжелявамъ, че азъ мислѣхъ да чуя други възражения, защото възраженията, които направи г-нъ Такевъ, сж неоснователни. Вие чухте, че Лука Ивановъ е обвиняванъ въ три прѣстѣпления: първо, за злоупотрѣбление на правителствени пари; второ, за дезертьорство и трето, за заговоръ противъ Особата на Князя. Ако се не лѣжж, споредъ доклада на докладчика, съгласно Закона за амнистията отъ минжлата година, Лука Ивановъ се тѣжи, че не му било допуснато да се простре тая амнистия и спрямо него. Амнистията е приложена, но само спрямо това дѣяние, което е било насочено противъ Държавния Глава; защото за първото и второто наказание, които проистичатъ отъ злоупотрѣбление на държавни пари и отъ дезертьорство, сждѣтъ не признава амнистия, понеже кражбата е прѣстѣпление отъ общъ характеръ.

Г-нъ Такевъ критикува военнитѣ сждилища, че тѣ нѣмали право да се произнасятъ, кои дѣяния сж политически и по кои дѣяния трѣбва да се приспособява амнистията спрямо просителя. Г-да прѣдставители! Ако военния сждъ чрѣзъ опрѣдѣление е призналъ, че само послѣдното наказание е наказание, което може да се приспособи спрямо обвиняемия Лука Ивановъ и то за политическо прѣстѣпление, а не и за другитѣ двѣ наказания, които се налагатъ по причина на злоупотрѣбление на държавни пари и по причина на дезертьорство, не могатъ да влизатъ въ амнистията, въ такъвъ случай Лука Ивановъ имаше право да обжалва рѣшението на военния сждъ прѣдъ Върховния Кассационенъ Сждъ и тоя сждъ да разгледа дѣлото. Ние сме Нар. Събрание, а не сме върховни сждии. За това, ние не можемъ да отмѣняваме опрѣдѣленията на сждилищата. Ние минжлата година дадохме амнистия за политическитѣ прѣстѣпления и сждѣтъ трѣбва да опрѣдѣли, кои сж политически прѣстѣпления, а не Нар. Събрание. Азъ съжелявамъ г-на Такева, който, като адвокатъ, се занимава съ тия работи, по малко е челъ законитѣ и не ги разбира. Рѣшението на единъ сждъ не може се отмѣнява отъ Нар. Събрание. Азъ мислѣхъ, прѣди нѣколко дѣна, сжщо такъвъ въпросъ, за злоупотрѣбление на държавни пари, бѣше туренъ на разискване и тогава г-нъ Такевъ викаше: недѣйте прощава крадецъ на държавни пари, а днесъ се явява и иска видоизмѣнението на рѣшение, което е постановило

едно съдебно учреждение. Тъй като сега съдът прѣсѣдва всички крадци и злоупотрѣбители, то не трѣбва да се прощават такива хора, а пъкъ г-нъ Такевъ иска да се амнистира личностъ, която е извършила три прѣстѣпления. Той иска видоизмѣнение на амнистията и да подиграе съдилищата, а заедно съ това да накара и Нар. Събрание да върши произволи. Затова, комисията като е разгледала много основателно това прошение и като е видѣла, че разглеждането на туй прошение не е отъ компетентността на Нар. Събрание и че Нар. Събрание не е компетентно да разглежда рѣшенията на съдилищата — много справедливо е рѣшила, като го е оставила безъ послѣдствие. Заради това, както е поставенъ той злоупотрѣбитель, който е извършенъ още отъ Руссе, недѣйте дава съгласието си да се опрощаватъ крадци на държавни пари.

Вълко Нейчовъ: Г-да! Въпросътъ, който дебатираме сега, ми се прѣдставява много по-важенъ, отколкото нѣкои може да помислѣтъ. Казвамъ, важенъ, защото почитаемиятъ г-нъ Абрашевъ помисли за умѣстно или основателно да каже, че Нар. Събрание не може да отиѣнява едно опрѣдѣление на едно съдилище. Напротивъ, г-да, азъ ще утвърдя съ всичката енергия на душата си, че единъ съдъ не може да отиѣни единъ законъ на Нар. Събрание. Азъ нѣма да притуря нищо на хубавитѣ и законни думи, които каза почитаемиятъ прѣдставителъ г-нъ Такевъ. Г-да! Съдътъ, който е произнеслъ присъдата, отъ която се оплаква Лука Ивановъ, когото азъ не познавамъ, е единъ законенъ съдъ и той е взелъ непрѣменно за деликтъ, злоупотрѣблението на държавни пари и дезертиорството и ги е счелъ за утежнителни обстоятелства при опрѣдѣление размѣра на наказанието отъ 15 години. Едно само рѣшение има на съда, че обвиняемиятъ Лука Ивановъ се наказва съ 15 години тежъкъ затворъ и не може Нар. Събрание да търси друго наказание за обвиняемия въ същата присъда. (Д-ръ Минчо Цачвъ: Да прощавашъ!) Моля г-нъ Цачевъ да позволи да говоря, защото, колкитъ той говори, азъ все мълчя. Нар. Събрание е даго толкова доказателства на духъ, на законностъ, щото не трѣбва да ни очудва, ако отидемъ да измѣнимъ едно съдебно рѣшение по такъво чудновато дѣло. Народното прѣдставителство ще приеме прошениято на Лука Ивановъ и ще признае, че амнистията се прилага на рѣшението, съ което е осъденъ на 15 годишенъ затворъ, и, по тая необходимостъ трѣбва да бѣде освободенъ по тоя законъ. Но ако властитѣ иматъ основание да се оплакватъ за злоупотрѣбление на пари, тѣ въ такъвъ случай могатъ да повдигнатъ ново прѣсѣдване противъ него. Обаче, за такъвъ деликтъ да се държи въ затворъ, когато още прѣди една година и половина трѣбваше да излѣзе, не разбирамъ.

Георги Губидѣльниковъ: Г-да прѣдставители! Въпросътъ, който се повдигна е важенъ, и е въпросъ интересенъ затуй, защото се иска или тълкуването на постановленията въ Закона за амнистията, приетъ отъ Нар. Събрание въ миншлогодишната сессия, или пъкъ се иска да санкционираме, да потвърдимъ или отиѣнимъ едно съдебно постановление. Не съмъ съгласенъ по начало съ мнѣнието, изказано отъ

г-на Такева, че Нар. Събрание било компетентно да отиѣнява и поправя опрѣдѣленията и присѣдитъ на съдилищата; защото въ такъвъ случай, Нар. Събрание ще се обърне на Върховенъ Съдъ, където ще постѣпватъ всички оплаквания отъ ония, които сж недоволни било отъ рѣшението, било отъ присъдата, издадена отъ законоустановенитѣ съдилища. Ще се оплакватъ като се базиратъ на тоя фактъ, че вие сте приели прѣвъ втората си сессия наказателенъ законъ и по силата на тоя законъ . . . (Не се чуе.) еди кой си съдъ осъдилъ на такъво наказание.

Азъ мисля, г-да прѣдставители, че ние, нито имаме право, нито пъкъ ще бѣде умѣстно, щото народното прѣдставителство да се занимава съ тия въпроси. Ако бѣдеше нѣкой държавенъ глава или върховенъ съдъ, който да гледа за правилното приложение на законитѣ, тогава разбирамъ; но тукъ въпросътъ е само да питаме: въ какво се състои прощата на просителя? Той иска и се оплаква — поне туй изобщо чухъ отъ г-на докладчика — че къмъ него не билъ приспособенъ Законъ за амнистията. Тия сж поне думитѣ, на които азъ съмъ обърналъ внимание и които мисля бѣхъ изказани отъ г-на докладчика. Пита се: върло ли е това или не? Почитаемиятъ докладчикъ благоволи да ни обясни, че той е отишълъ въ военно-съдебния отдѣлъ, направилъ е нужната справка и се е указало, че военния съдъ е взелъ въ съображение Закона за амнистията и до колкото военно-съдебниятъ уставъ позволява, намалилъ е наказанието на просителя. Пита се: какво трѣбва да направимъ по-нататъкъ? Иказа се отъ уважаемия Пещерски прѣдставителъ, г-нъ Такевъ, мнѣние за да уважимъ прощата на Лука Ивановъ, и да пуснемъ по-скоро тоя господинъ отъ затвора. Какво ще излѣзе, ако се съгласимъ съ това мнѣние? Да ли приемаме Законъ по амнистията или правимъ другъ законъ по тоя случай, за да оправдаваме хора, които сж крали отъ Държавното Съкровище? Г-нъ докладчикътъ обясни, че Лука Ивановъ избѣгалъ отъ Руссенския затворъ, като е задигналъ незнакъ колко хиляди лева, въ качеството си на ковчежникъ въ полка. За такова прѣстѣпление, народното прѣдставителство никога не е мислило да дава амнистия, нито пъкъ то мисли нѣкога да распрѣска своята милостъ къмъ хора, които сж се домогвали да крадѣтъ отъ Държавното Съкровище. И, ако се съгласимъ съ възгяда на г-на Такева, така доблѣстно поддържанъ отъ г-на Вълко Нейчова, пита се тогава: какво амнистираме? Азъ щѣхъ да бѣдъ съгласенъ и щѣхъ да се присѣденъ напълно къмъ тоя възгледъ на г-на Такева, ако почитаемиятъ докладчикъ бѣше казалъ, че дѣйствително, тоя човѣкъ, по едно прѣстѣпление, къмъ което е издадено едно законоположение. . . . (Не се чуе.) Но, когато г-нъ докладчикътъ казва, че съдътъ съ специално опрѣдѣление е взелъ въ съображение туй и туй. . . (Не се чуе), и ако — както каза г-нъ Абрашевъ — просителя е оставилъ недоволенъ, и мисли, че военниятъ съдъ неправилно е постѣпилъ, и Законътъ за амнистията не е приложенъ, тогава нека се отнесе къмъ Върховния Кассационенъ Съдъ, който тоже може да се произнесе. Негова милостъ смѣсва тия двѣ понятия и безъ да се обърне къмъ Върховния

Кассационенъ Сждъ, обръща се къмъ Нар. Събрание и иска отъ насъ да рѣшимъ нѣщо, което не е отъ наша компетентностъ. Когато сжда издаде присждата, имамъ подъ ръка дѣлото и се произнася *en pleine connaissance de cause*. Тукъ имаме само едно прошение, но, благодарение на справката, която г-нъ докладчикътъ е направилъ, просителътъ не се е постаралъ да прѣдстави прѣписъ отъ присждата, не е счелъ за нужно да каже, че военниятъ сждъ се е занимавалъ по тоя въпросъ и да обясни какво иска. Той е счелъ за умѣстно да иска амнистия. Не ще съмнѣние, ако се постави въпроса въ такава форма за запазването на закона, има си мѣстото да се присѣдинимъ къмъ рѣшението на комисията и да оставимъ прошеянето безъ послѣдствие.

Димитръ Ночевъ: Азъ, г-да народни прѣдставители, слѣдъ като изслушахъ възглаголетъ на г-на Такева, има да прибавя едно нѣщо. Лука Ивановъ хванахъ тъкмо тогава, когато се прѣпасяше тѣлото на покойния Князь Александръ Батенбергъ. И знаете ли кждъ го хванахъ? Хванахъ го въ с. Гинци. Лука Ивановъ трѣбваше да прѣгледа докторъ по отношение неговия акмъ. Независимо отъ това, той има и братъ. Хората, които знайтъ какъ сж ги излѣгали, ще докажатъ, че дѣйствително сж ги излѣгали. Хващатъ го съ едно пишовче, не знайтъ да ли е ималъ даже и пишовче, докарватъ го въ полицията и братъ му, косъ коджа ми ти студентъ, но сакати малко въ акмла, и единия, и другия. Дохождатъ тукъ, биштъ ги, кандърдисватъ ги, като имъ казватъ: вие ще кажете така и така. Полѣ, когато ги сждехъ, менъ ми се чини, че никой не би могълъ така послѣдователно да каже, че тамъ и тамъ ходихме, на станцията се отбахме. . . (Не се чуе.) Но пакъ най-напрѣдъ психологически трѣбва да се разгледатъ тия хора.

Що се касае до това, че Лука Ивановъ взелъ 2—3000 гроша или лева, то ще ви кажж, че азъ имамъ приятель, който ми е казалъ, че всички поручици сж длѣжни на касситъ по 2—3000 л. Но тукъ работата е, че хванали Лука Ивановъ, излѣгали го и му казали: чоджумъ, ти ще кажешъ прѣдъ сждътъ това и онова и ние ще те облагодѣтелствуваме. Намѣрили единъ идиотъ, моля ви се. Ако докторъ прѣгледа Иванова въ затвора не ще намѣри повече отъ идиотъ. Честно слово ви казвамъ. На нашия Лука Ивановъ обѣщаватъ златни гори и му казватъ: ти ще кажешъ това и онова, и той казалъ. Братъ му излѣзълъ, тъй да кажж, по-глупавъ въ вѣруую, въ което сж го учили, и той не е могълъ да каже смъщото. Хайде сиктеръ, казали му; махни се отъ тукъ, ти ни си за свидѣтель.

Въ какво се обвинява нещастния Лука Ивановъ? — Обвинява се, първо, че е откраднълъ пари. Той не ги е откраднълъ, а ги е взелъ на заемъ отъ кассата. (Смѣхъ.— Единъ гласъ: Все едно!) Той ги е взелъ на заемъ и ги длѣжи на кассата. За това не можете да го сждите. (Смѣхъ.) Мисля, че той се е обвѣзалъ да ги плати, но послѣ е билъ накарванъ на сила да каже такива нѣща, които той не е знаелъ. Четете протоколитъ когато сж ги сждали, и ще видите, че тѣ и двата братя сѣдѣтъ като калугерки и се молятъ прѣдъ иконостаса, като че четятъ

вѣруую. Това е явно доказателство, че тѣ сж били научени: така ще кажете, онака ще кажете и послѣ имъ казали, ще ви облагодѣтелствуваме. Сега ми се чини, ако се не приеме прѣдложението на г-на Такева, това, което азъ искамъ е, да се хариже на тия добри хорица затвора. По-нататкъ, ако спечелитъ пари, да върнатъ сумата, която сж взели на заемъ отъ своята аскерска касса. Г-нъ Такевъ знае, че всѣки офицеръ взима пари на заемъ отъ кассата. (Смѣхъ.— Иванъ Московъ: Г-нъ Гайдовъ иска да каже, че е взелъ и ключа на кассата.) Нека го намѣри. Но въ всѣки случай, г-да народни прѣдставители, азъ истина ви казвамъ, че тия момчета сж толкова добри, но може би въ една слабостъ да сж направили едно малко прѣстѣпление, за което, чини ми се, че народното прѣдставителство ще бжде толкова добро, за да имъ прости, още повече, че сж ги карали умишлено нѣкои хора да казватъ това, което не е истина. На тия нещастни братия да имъ се прости. . . . (Гласове: Прието!) Вие приемате или не, азъ ви казахъ това, което е истина. Заради това, ако вие сте убѣдени, че това е така, моля да се амнистиратъ тия нещастни братя. Азъ ви казахъ картината и обявявамъ, че това е тъй и че тѣ сж били играчка на сждбата, а може би и на. . . (Не се чуе.)

Докладчикъ Георги Добриновичъ: Грѣшка иматъ г. г. Ночевъ и Таковъ. Двамата братия не сж въ затвора, а само единиятъ отъ тѣхъ, именно Лука Ивановъ. Стоянъ Ивановъ е освободенъ отъ затвора. (Единъ гласъ: Знаемъ това!) Освѣтъ това въ присждата се констатира. . . .

Прѣсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: (Прѣкъсва го.) Г-нъ Д-ръ Иванчовъ има думата.

Д-ръ Савва Иванчовъ: Г-да народни прѣдставители! Искамъ да направя двѣ-три възражения на това, което г-нъ Такевъ каза. Г-нъ Такевъ каза слѣдующето: наистина Лука Ивановъ е осжденъ за три прѣстѣпления. Първо за краденио на държавни пари, второ за дизиртѣорство, и трето за комплотъ противъ Особата на Князя; но понеже наказанието за послѣдното прѣстѣпление, което е политическо прѣстѣпление, е най-голъмо, и като му е наложено най-голъмото наказание, то, слѣдъ амнистирането отъ това политическо прѣстѣпление, той не може да бжде наказанъ за другитъ двѣ прѣстѣпления, или да излѣжава наказание по другитъ прѣстѣпления. Възгледътъ, г-да прѣдставители, на г-на Такева е съвършено кривъ, защото наказанието отъ 15 години, което е наложено на Иванова, не е наложено само за едно политическо прѣстѣпление, а за тритъ прѣстѣпления, които той е извършилъ. Явява се слѣдующиятъ въпросъ за разрѣшение: кой трѣбваше, ако по едно отъ тия прѣстѣпления се амнистира, да опрѣдѣли размѣра на наказанието, което трѣбва да излѣжи въ затвора. Споредъ мене, не може другъ, освѣтъ сждътъ е компетентенъ да опрѣдѣли. Какъ казва г-нъ Такевъ, сждътъ не може повече да бутне присждата. Да, сждътъ не може да бутне своята присжда, а ще ѣж истъкува; той ще даде тѣкуване на присждата, че наказанието 15 години е за три прѣстѣпления, и че за двѣтъ, които оставатъ утвърдени и за които трѣбва да излѣжи Лука Ивановъ, се прѣдвижда

такова и толкова наказание. Едно, обаче, е станжло отъ страна на съда, една грѣшка може да се съзрѣ у съда. Съдътъ, като разграничи наказанията за всѣко едно отъ прѣстѣпленията, които Лука Ивановъ е извършилъ, можеше да прѣпрати на прокурора, и послѣдния да ходатайствува да се помилва за излишѣка отъ наказанието, което може да излѣжи, вслѣдствие на извършенитѣ други двѣ прѣстѣпления. Ето какъ е било по-правилно да стане. Но азъ не виждамъ никаква грѣшка и въ това, ако оня съдъ, който е издалъ присѣдата и който при издаването на тая присѣда е ималъ прѣдъ видъ да накаже Лука Ивановъ и за третѣ прѣстѣпления, по-послѣ даде самичѣкъ тѣлуване на тая своя присѣда, като разграничи третѣ прѣстѣпления и опрѣдѣли за всѣко едно прѣстѣпление отдѣлно наказание и като опрости, съ силата на една амнистия, онова наказание, което е наложено за по-тѣжкото прѣстѣпление. Азъ намирамъ, проче, че въпросътъ, както е изложенъ е правилно разрѣшенъ и не можемъ да се занимаваме сега съ него. За това, се свѣждамъ на слѣдующето заключение: да се остави безъ послѣдствие прошеніето на Лука Ивановъ. (Гласове: Искерпанъ е въпросътъ!)

Д-ръ Димитръ Вачевъ: Дѣйствиелно, г-да прѣдставители, въпросътъ изглежда да е искерпанъ, па и азъ считамъ, че е искерпанъ. Но понеже не се прѣкратихъ дебатитѣ отъ никого, считамъ за нужно да кажъ двѣ-три думи въ допълнение на онова, което каза г-нъ Д-ръ Ивановъ. Вие чухте отъ г-на докладчика, че отъ справката, която е направилъ, излиза, че просителътъ е осѣденъ за три прѣстѣпления, само че му е наложено наказание по прѣстѣплението, което влѣче слѣдъ себе си най-голѣмо наказание. Така щото, отъ това трѣбва да се разбере, че въ въпросния листъ на съда сж констатирани и третѣ прѣстѣпления, които сж извършени отъ просителя, т. е., че има въпроси: виновенъ ли е просителътъ Лука Ивановъ въ злоупотрѣбление на правителствени пари; виновенъ ли е въ дезертьорство и виновенъ ли е за комплотъ, и най-сетнѣ, слѣдъ като е призналъ, че и по третѣ прѣстѣпления е виновенъ, тогава се поврѣща и прави поглѣщаніе на по-малкитѣ наказания въ по-голѣмото и му налага най-голѣмото наказание. Но поглѣщаніе на прѣстѣпленията асж не може и да стане. Поглѣща се само по-малкото наказание въ по-голѣмото. Ето защо, азъ смѣтамъ, че криво е мнѣніето на нѣкои, които казватъ, че тукъ има поглѣщаніе на прѣстѣплението, когато не може да има толкова нѣщо, а е само поглѣщаніе на наказанието. По-голѣмото поглѣща по-малкото, а прѣстѣплението и въпросниятъ листъ си оставатъ цѣли въ присѣдата. Слѣдователно, лицето пакъ остава наказано: и за злоупотрѣбление на правителствени пари, и за дезертьорство, и за комплотъ. Ако минжлата година Нар. Събрание по отношение комплота го е амнистирало, тогава остава да бѣде сезиранъ сѣщиятъ съдъ по двѣтѣ прѣстѣпления, и да се произнесе: какво по-малко наказание да прѣтърпи осѣдениятъ. Тоя редъ е извѣстенъ на лицата, които иматъ нужда, и азъ считамъ за излишно да говоримъ тукъ. Мислѣж, че правилно е заключението на

комисията — да остане безъ послѣдствие това прошеніе (Гласове: Да се гласува! — Искерпанъ е въпросътъ.)

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Има още трима души записани. Г-нъ Сажзовъ има думата. (Гласове: Искерпанъ е въпросътъ.)

Янко Сажзовъ: Г-да прѣдставители! Азъ ще ви прѣдложъ единъ исходъ отъ това положение, въ което ни поставихъ отъ една страна г-нъ Такевъ и отъ друга — г-нъ Савва Иванчовъ. Ние сме непрѣменно въ правото да амнистираме политическата страна на това прѣстѣпление и ние можемъ да се искаваме и да прощаваме, а подиръ това можемъ да прѣпроводимъ това прошеніе на военния прокуроръ въ Военното Министерство, и ако той намѣри, че осѣдениятъ е излѣжалъ достатѣчно наказанието си за извършенитѣ други двѣ прѣстѣпления, да ходатайствува прѣдъ надлѣжното мѣсто да бѣде помилванъ. Тѣй щото, азъ мислѣж, че трѣбва да признаемъ изрично, че ние опрощаваме политическата страна на неговото прѣстѣпление. (Единъ гласъ: То е приспособено отъ съда!) Моето мнѣніе е таково: слѣдъ като се произнесемъ за политическата страна на прѣстѣплението, да се проводи прошеніето на Военния Министръ, да ходатайствува за помилването на Лука Ивановъ.

Михаилъ Такевъ: Единъ въпросъ къмъ г-на докладчика. Колко години ще лѣжи за криминалното прѣстѣпление?

Докладчикъ Георги Добриновичъ: 5 години; 2½ е излѣжалъ, оставатъ още 2½ години.

Михаилъ Такевъ: Отъ гдѣ знаете, че е 5 години? Опрѣдѣлено ли е това?

Докладчикъ Георги Добриновичъ: Да, опрѣдѣлението на съда е таково.

Михаилъ Такевъ: Добрѣ, но опрѣдѣление е друго, а рѣшение — друго. (Гласове: Да се гласува!)

Докладчикъ Георги Добриновичъ: Констатирано е въ присѣдата, че за двѣтѣ общи прѣстѣпления, споредъ чл. чл. 155, 157, 202, и 206-й отъ Наказателния законъ, по тия членове, казвамъ, максимумътъ на наказанието е до 9 години затворъ. Но съдътъ като е констатиралъ по-рано за двѣтѣ прѣстѣпления съвокупно . . . (Михаилъ Такевъ: Минимумътъ колко години е?) Минимумътъ е три години. Слѣдователно, съдътъ, при произнасяние на своето опрѣдѣление, за двѣтѣ прѣстѣпления съвокупно е оставилъ 5 години, както е по-рано констатиралъ съдътъ. Така щото, отъ тая страна сж констатирани и третѣ прѣстѣпления, и за двѣтѣ остава да излѣжи наказанието. Излѣжалъ е 2½ години, оставатъ му още 2½ години.

Относително помилването, ние не можемъ да помилваме. Това право е на Короната, и ние не можемъ да искаваме никакво желание. За това, комисията даде мнѣніе, това прошеніе да остане безъ послѣдствие.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Които желажтъ да се продължаватъ дебатитѣ, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Значи, нѣма да се говори.

Полагамъ на гласуване прѣдложението на комисията. Има прѣдложение и отъ г-на Такева. Който приема прѣдложението на комисията, което е: прошеніето на Лука

Ивановъ, да се остави безъ послѣдствие, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Прощението на Лука Ивановъ остава безъ послѣдствие.

Михаилъ Такевъ: Азъ констатирамъ, че е меншество.

Иванъ Ст. Гешовъ: Ама само вие казвате това.

Докладчикъ Георги Добриновичъ: Катерина Фотинова, изъ гр. София, е подала прошение до почитаемото Нар. Събрание, съ което моли да ѝ се опрѣдѣли: или една пенсия за изслуженитѣ, около 24 години, като учителка или пъкъ да ѝ се даде възможност да дослужи, ако не стигатъ годинитѣ, още нѣколко години, за да може да получи пенсия, на основание специалния Законъ за пенситѣ. Тя заявява, че около 14 години е прослужила въ Македония, а останалитѣ години е прослужила въ България. Минжалата година е била уволнена отъ учителствуванието.

Комисията, като разгледа прощението и нейните документи, намѣри, че не е въ правото да ѝ опрѣдѣлява никаква пенсия, защото специалниятъ Законъ за пенситѣ не може да ѝ допусне още никаква пенсия, тъй като нѣма пълни години. При това, не е въ правото Нар. Събрание или комисията, при съществуването на специаленъ законъ да се произнася за такива въпроси. Друга дѣятелностъ тя нѣма. Но понеже заявява, че иска да дослужи и има възможност да служи още 4—5 години, то комисията направи справка въ Министерството на Народното Просвѣщение: да ли има особенни нѣкои прѣпятствия, да не може да продължава учителствуванието си. Отъ справката се оказа, че нѣма особенни прѣпятствия. Само, че като стара учителка, не била подготвена както новитѣ учителки, не е свършила, разбира се, такова образование. Заради това, комисията, като има прѣдъ видъ нейната дългогодишна служба, като има прѣдъ видъ, че тя около 23—24 години е служила, отъ които около 14 години е прѣкарала въ Македония, които законътъ не ѝ зачита, и понеже особенни причини нѣма да ѝ се откаже да учителствува, защото нѣма особенни прѣпятствия за това въ министерството — иска за мнѣние: да се испрати това прошение въ Министерството на Народното Просвѣщение, съ прѣпоръка да ѝ се даде съответствующата длъжностъ тамъ, гдѣто то намѣри за добръ.

Михаилъ Такевъ: Азъ се присъединявамъ напълно къмъ мнѣнието на комисията, но само едно щѣхъ да кажа да се забѣлжи въ Камарата, че тая учителка е уволнена по единъ съвършено неправиленъ начинъ, по доносъ на инспектора, което фигурира въ документитѣ ѝ, и то тогава, когато тая учителка е имала най-добритѣ свидѣтелства за нейния успѣхъ и повѣдение. (Иванъ Ст. Гешовъ: Това е административна работа!) Не е административна. Ако бѣше тукъ г-нъ Министерътъ на Народното Просвѣщение, щѣхъ да четъ документи за уволнението на тая учителка и щѣхъ да ви докажа съ факти на ржцѣ, че въ читиритѣхъ кюшета на България се вършатъ тия произволи, и за туй хората дохождатъ тукъ да просѣятъ милость, да искатъ вие да ги назначите на служба. Истина е, че това не е наше право да назначаваме хората на служба, но тѣ го правятъ това за туй, защото не могатъ да на-

мѣржатъ правосъдие тамъ, гдѣто го търсятъ. Заради това, казва тая учителка: кажете, молимъ ви се на г-на Министра, защо ме испжди и не ми дава хлѣбъ, слѣдъ като ми се дадохъ най-хубави свидѣтелства? Тукъ е оплоната на всички онеправдани. Тукъ ние сме повикани да слушаме безобразията на властующитѣ и да критикуваме беззаконията на правителството. И това е едно отъ тия беззакония. Идете въ Министерството на Просвѣщението и вие ще намѣрите единъ докладъ, че тая учителка е уволнена, защото била отъ партията на Радославова. Това е единъ скандалъ! Азъ моля, да се запише въ протоколитѣ, че това е скандалъ.

Това, което е рѣшила комисията е незаконно. Комисията не може да моли да даваме на тогава или оногава служба. (Иванъ Ст. Гешовъ: Има хиляди учители, г-нъ Такевъ, които сж отъ партията на Радославова, но никой не ги е отчислявалъ!) Това е истина, г-нъ Гешовъ, така е донесълъ инспекторътъ, и заради това министерството ъ е уволнило. Г-нъ докладчикътъ съвършено не е правъ, като иска да ѝ се даде служба, а Камарата да рѣши веднжъ за всѣкого така: правителството е длъжно да не гледа на политическитѣ убѣждения на службашитѣ, а на тѣхната способностъ и честностъ. Единъ пътъ лицето отговаря на ценза и на закона, правителството е длъжно да му даде служба или да го държи на служба. Българскитѣ държавни служби не сж достойни на министритѣ или на слѣденъ капиталъ отъ бацитѣ имъ. Тѣ не сж тѣхна собственостъ и не е правъ възгледътъ на правителството, че който не сподѣля неговия възгледъ, трѣбва да се испжди. Чиновницитѣ не служатъ на министра или на Ивана и Драгана; тѣ служатъ на България, на Българската държава. Тѣ сж български синове, и тѣ се ползватъ отъ всичкитѣ облаги на Българската държава. Никой министръ нѣма право да каже на чиновницитѣ: ако не сте отъ моята партия, идете си. Азъ не можъ да бѣдъ отъ партията на министра, а съмъ отъ партията на Българския народъ, и ако служъ, не служъ на министра, а на Българската държава. Слѣдователно, министрътъ не може да ме отчисли за моитѣ възгледи и за моитѣ политически убѣждения. Заблуждава се тоя министръ, който мисли, че ако единъ чиновникъ не е отъ неговата партия, трѣбва да го уволни. Не бѣше правъ Стамболовъ, когато казваше въ Камарата: естествено е, че когато въ една конституционна страна дойде една партия на властъ, тя дохожда заедно съ своитѣ легиони чиновници и, слѣдователно, всички ония, които сж противъ, ще се изгонятъ отъ креслата и ще се замѣстятъ съ други. Не бѣше правъ и г-нъ Стоиловъ, когато казваше: че въ една конституционна страна щомъ дойде на властъ една партия, тя ще дойде съ единъ легионъ чиновници и ще тури свои хора. Защо г-нъ Стоиловъ? Нима тия, които не сж ваши партизани, не сж синове на България? Нима службитѣ сж останали въ наслѣдство отъ баща ви, та сж достойни частно ваше? Нима отъ вашитѣ джобове се плащатъ? Тѣ се плащатъ отъ кредититѣ отъ държавния бюджетъ, слѣдователно, трѣбва да бѣдътъ еднакво давани на всички. Какво е това, да се уволняватъ хората, че

имали тия или ония политически убѣждения? Г-да прѣдставители, ако това го казвамъ . . . (Шумъ.)

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Г-нъ Такевъ!

Михаилъ Такевъ: Какво искате?

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Тия работи вие не щемъ. Ако говорите, говорете по прошенieto.

Михаилъ Такевъ: (Продължава.) Ако това казахъ, то е да знае българското правителство, че то не може да зачислява и отчислява чиновниците по политически убѣждения, не трѣбва да туря своите приятели и да изгонва своите неприатели, а трѣбва да гледа на тяхната честност и способност и да отговарятъ на ценза. Трѣбва да гледа на способностъ, та партизани ли сж или не, то е нищо.

Сега, искамъ да говоря по случая и да ми каже г-нъ Министеръ на Просвѣщението: защо е уволнилъ тая учителка? Самата коммисия не констатира ли, че никакви причини нѣмало, които давали право на министерството да ѝ уволни? Самата коммисия го казва това. Това се констатира отъ трибуната на Нар. Събрание, че едно министерство беззаконно, произволно и несправедливо е уволнило една учителка. Моля ви се за Бога: какво трѣбва да направи единъ министъръ, на когото се декларира отъ трибуната на Нар. Събрание, че той своите партизани назначава, а противниците си отчислява? (Докладчикъ Георги Добриновичъ: Не е истина! Такава декларация нѣма!) Трѣбва да знае, който и да е министъръ, билъ той Драганъ Цанковъ, билъ Радославовъ, билъ Каравеловъ, за менъ е безразлично, трѣбва да се констатира тукъ, че се лъжатъ тия министри, които мислятъ, че трѣбва да държатъ на служба само своите съпартизани. Не е правъ нито Иванъ, нито Драганъ, които прѣпоръчватъ, като министри, тая теория. Заради това, г-да прѣдставители, азъ съмъ напълно съгласенъ да се даде служба на тая учителка, защото не можемъ да ѝ оставимъ, слѣдъ като е учителствувала 24 години въ Македония и въ България, станала немошна, нѣма пари или никакъвъ приходъ, да мръе отъ гладъ на улицата. Това ще бѣде безчеловѣчно, както е безчеловѣчно и за министра, който ѝ е уволнилъ отъ служба. Но същевременно моля да се вземе актъ, и да се съобщи на министритъ, че Камарата съ прѣзрѣние гледа и ще гледа на тия министри, които зачисляватъ и отчисляватъ по партизански съображения, а не по съображения на справедливостъ и законностъ.

Докладчикъ Георги Добриновичъ: Г-да прѣдставители! Азъ не знамъ отъ гдѣ намира г-нъ Такевъ тия думи, които ужъ отъ трибуната билъ чулъ, че ние сме били съобщили, че тая учителка била отчислена по нѣкои партизански работи. Защо той и на женитъ приписва партизански работи? Подобно нѣщо чухме ли да заявява тя? Азъ заявявамъ, че отъ всичко се констатира факта, че не е отчислена по партизански съображения. Чувайте г-нъ Такевъ! Не е истина, че е отчислена по партизански съображения; не е истина това, което заявявате Вие, но е отчислена, като е намѣрена слабичка въ своята дѣятелностъ, като учителка. Въ интереса на службата г-нъ Министеръ на Народното Просвѣщение

е погледналъ така, защото има по нови учителки, които по-късно сж свършили и иматъ по-големо образование, които сж по-добре подготвени и на които законътъ дава прѣдпочтение. Тѣй щото, въ интереса на службата е направилъ това министерътъ, а не го е направилъ по партизански цѣли и съображения. Недѣйте приписва, че и женитъ могатъ да иматъ нѣкаква Радославистка партия, Каравелистка или Цанковистка. Недѣйте приписва това. Недѣйте да съете такъвъ раздоръ и между учителитъ. Г-нъ министерътъ въ интереса на службата е направилъ това, нѣщо. Но ние коммисията, исхождаме отъ друга точка. Понеже тя е служила двадесетъ и толкова години като учителка и . . . (Янко Сажзовъ: И не е била способна!) и ако не съответствува на това мѣсто — понеже за тамъ има учителки по-добре подготвени — може да и се даде друго мѣсто, което да съответствува споредъ нейните способности; защото има нови сили, има свършивши, които сж по-добре подготвени. Слѣдователно министерътъ не е гледалъ тукъ партизански на отчислението и ние не сме ви съобщили тукъ отъ трибуната, че нѣкакви партизански съображения сж играли въ тая работа.

Михаилъ Такевъ: Азъ го съобщихъ!

Докладчикъ Георги Добриновичъ: Вие казахте, че сте го чули отъ трибуната да е казано.

Михаилъ Такевъ: Отъ трибуната чухъ, че нѣмало причина за отчислението ѝ.

Георги Губидѣльниковъ: Има ли приложенъ къмъ прошенieto послуженъ списъкъ и какво пише въ свѣдѣнията за нея?

Георги Добриновичъ: Казано е въ документитъ, че тя била слабичка въ своята длъжностъ и способностъ, а закона дава прѣдпочтение на по-подготвенитъ. Има други, които сж по-способни.

Михаилъ Такевъ: Ами 24 години каква бѣше? Какъ така да служи толкова врѣме и сега ѝ намиратъ за неспособна.

Георги Губидѣльниковъ: Училищното настоятелство нѣщо не е ли казало? Произнесло ли се е то?

Докладчикъ Георги Добриновичъ: Училищното настоятелство се е произнесло така: че тя се е отнасяла дръзко съ дѣцата и за това не е поискало да ѝ услови.

Михаилъ Такевъ: Не е вѣрно това нѣщо! (Шумъ.) Искамъ да се прочете постановлението на настоятелството! (Шумъ.) Фалшифициране не може да става отъ трибуната! Четете протокола на училищното настоятелство. (Голѣмъ шумъ.)

Докладчикъ Георги Добриновичъ: Вие намѣсто да напишете вѣжди, извадихте очи.

Атанасъ Данковъ: Азъ съмъ членъ въ коммисията! Вие, който се интересувате, лъжите въ Камарата!

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Моля пазете тишина г-да!

Христо Конкилевъ: Вие лъжите! Гдѣ се зачитатъ протоколитъ на настоятелствата! Вие съ жандарми карате учителитъ . . . (Голѣмъ шумъ.)

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: (Силно звъни.) Моля тишина, г-да! Г-нъ Конкилевъ! Нѣмата думата!

Г-нъ Д-ръ Вачовъ има думата.

Д-ръ Димитръ Вачовъ: Както се вижда, г-да прѣдставители, просителката като се оплаква, че несправедливо е била уволнена неотдавна отъ учителството, което е занимавала 24 години, моли Нар. Събрание да се застъпи за нея, за да бѣде назначена на служба. Само по себе си се разбира и не ще съмнѣние, че Нар. Събрание . . .

Д-ръ Минчо Цачевъ: Това не е наша работа! Ти имаш претенцията да бѣдешъ министъръ, а пъкъ таква работи говоришъ.

Миланъ Макавѣвъ: (Къмъ г-на Д-ръ Минчо Цачева.) Слушай! Стига си врачувалъ.

Прѣсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Продължавайте г-нъ Д-ръ Вачовъ.

Д-ръ Димитръ Вачовъ: Че не ме оставя г-нъ Д-ръ Цачевъ.

Прѣсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Остаете го. Той е непоправимъ.

Д-ръ Димитръ Вачовъ: И азъ съмъ съгласенъ, че той е непоправимъ. Ще продължавамъ; както виждате, просителката, като се оплаква, че е уволнена несправедливо, ходатайствува да се застъпимъ за нейното дългогодишно учителско занятие и да искаме да бѣде назначена. Само по себе си, г-да прѣдставители, се разбира, че това искание ние не можемъ да удовлетвориамъ, защото ние не назначаваме чиновници. Това е работа на правителството. Но ние сме длъжни да констатираме тукъ една несправедливостъ . . . (Д-ръ Минчо Цачевъ: Отъ гдѣ знаете, че е несправедливостъ?) Защото не само, че е беззаконие, но е още и прѣстъпление отъ единъ министъръ, който, като знае, че 24 години единъ учител или учителка е учителствувала, дохожда сега та ѝ изключва, по неспособностъ. Молихъ ви се, цѣли 24 години единъ човѣкъ е билъ способенъ да просвѣщава нашитѣ дѣца, а чакъ сега трѣбваше да дойде единъ министъръ да отчисли тоя служащъ. Това е беззаконие и азъ съжалявамъ крайно, че е дошълъ единъ министъръ, слѣдъ 24 години да уволнява такава една учителка. Вънъ отъ това, да ли тя е партизанка такава или онакава, ние най-напрѣдъ трѣбва да съжаляваме, че министерството го е страхъ отъ една учителка партизанка. (Подигравателни ржкоплѣскания. Гласове: „Не е истина!“ — Шумъ. Други гласове: „Вѣрно е!“ — Голѣмъ шумъ.)

Прѣсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: (Звъни.) Молихъ, пазете тишина г-да!

Д-ръ Димитръ Вачовъ: (Продължава.) Г-да! Азъ като казвамъ това, не казвамъ, че тя непрѣмънно е партизанка; но понеже г-нъ Такевъ съобщи, че тя била такава, то трѣбва да съжаляваме. Но това не е важното. Важното е, че трѣбва да съжаляваме всѣки единъ министъръ, който дохожда да отчисли единъ човѣкъ слѣдъ едно дългогодишно учителствование, по неспособностъ. 24 години тя е умѣяла да учителствува, а сега когато изпълва тая година, дохождатъ да ѝ казватъ, че не била способна. Сега това, разбира се, остава за смѣтка на г-на Министра, но въ заключение казвамъ, че народното прѣдставителство не може да направи друго освѣнъ туй, което прѣдлага комисията: да се прѣ-

поржча на г-на Министра, ако дѣйствително тая учителка е учителствувала 24 години, и ако може да учителствува още, да ѝ назначи, за да изпълни годинитѣ поне да вземе известна пенсия.

Д-ръ Минчо Цачевъ: Не е наша работа да се занимаваме съ такива работи, г-нъ Д-ръ Вачовъ, който имате претенцията за министъръ!

Вълко Нейчовъ: Г-нъ Пещерскиятъ пароденъ прѣдставителъ, г-нъ Такевъ, съ когото съмъ ималъ честта да бѣджъ съгласенъ по много точки, по вътрѣшната и външната политика, ще ми позволи тоя пътъ да се не съглася съ думитѣ, които той иска за отношение на твърдѣ честния Министъръ г-нъ Величковъ. Г-да! Ако е имало Министъръ на Народното Просвѣщение грижливъ за интереситѣ на своето управление, за интереситѣ на България и за нейното просвѣщение, той е билъ именно г-нъ Величковъ. (Ржкоплѣскание.) Теорията, която се състои въ казването, че ние сме тукъ народно прѣдставителство, за да констатираме зачисленията и отчисленията, направени отъ министритѣ, е погрѣшна теория, г-да. Народното прѣдставителство нѣма качеството да прѣцѣнява едно испяждане или зачисление на единъ чиновникъ, по-малкъ или по-голямъ, отъ единъ министъръ. Народното прѣдставителство, ако се туря на тоя пътъ, то ще направи нѣщо погрѣшно, защото ще си отнеме само по себе компетенцията да контролира управлението. Народното прѣдставителство, г-да, има само една компетенция по отношение на управлението то е, когато народното прѣдставителство мисли, че известенъ министъръ не си върши добръ работата въ своето управление, когато има лоши органи и ако не се исправи, да му не дава бюджетъ. Това е негово право. Ние се правимъ твърдѣ малки, когато идемъ да казваме, че г-нъ Министрътъ по партизански съображения е зачислилъ или уволнилъ единъ кого си. Това не е достоѣнно за едно народно прѣдставителство; това не е работа на Събранието. Азъ го утвърждавамъ съ всичката сила на душата и убѣжденията си. И мисля, г-да, че никой отъ васъ не ще иска да се туря на пътъ, който сега ни прѣпоржчахъ. Ако вземемъ страната на учителката, която се оплаква — азъ нѣмамъ нищо противъ нейната личностъ, защото нѣмамъ честта да ѝ познавамъ — ние ще добиемъ толкова клиенти, щото нѣма подирѣ да можемъ да разгледаме прошенията. Г-да! Ако ние се занимаваме така грижливо съ такива искания, както съ настоящето, ние отнемаме на Министра възможността да управлява, както той разбира. Слѣдователно, азъ мисля, че настоящето искание не трѣбваше да става прѣдметъ на разискване отъ наша страна, а трѣбваше да се остави безъ послѣдствие. Азъ прѣдлагамъ да се прѣкратятъ дебатитѣ и да се остави това прошение безъ послѣдствие.

Иванъ Абрашевъ: Г-да народни прѣдставители! Много смѣшно става, когато се разискватъ въ Нар. Събрание въпроси за пенсии, по които повдигатъ цѣли политически дертове за нанисание разни оскърбления на нашитѣ министри. Г-да народни прѣдставители! Вие виждате, че прѣд насъ стои едно прошение, съ което се иска пенсия. Има ли нѣкой законъ и допуска ли се да се даде пенсия?

Тукъ трѣбва да се гледа въпроса. — Нѣма. Слѣдователно, тя излага въ прошения си, че е служила 24 години като учителка, но не ѝ достигали за да получава пенсия споредъ настоящия Законъ за пенситѣ. За това, моли да ѝ отпусне Събранието едно възнаграждение, като казва, че почитаемиятъ Министръ на Просвѣщението ѝ билъ исплдилъ. Сега трѣбва да се разрѣши въпросътъ: компетентни ли сме ние да даваме пенсия на тая жена, или не? Какво се повдига тукъ? — Отъ г-на Такевъ се повдигна въпросъ, като каза, че тя била исплдена, понеже била Радославистка. Азъ не разбирамъ какво значи Радославистка. Тоя терминъ не разбирамъ и азъ съжалявамъ г-на Такева, че се занимава съ въпроси, които не се отнасятъ до насъ. Подиръ, г-нъ Д-ръ Вачовъ каза, че произволъ е отъ страна на единъ министръ да исплди единъ човѣкъ, който 24 години е учителствувалъ, само за това, че принадлежи къмъ друга фракция, а не къмъ правителственната. Това е не основателно и не умѣстно и съжалявамъ, че се изказватъ такива думи отъ Русенския прѣдставителъ г-на Д-ра Вачова. Г-да народни прѣдставители! Нищо по-нататъкъ ние не можемъ да разгледаме освѣнъ Законътъ за пенситѣ. Ако ние дойдемъ да признаемъ, че тя е била способна, че тя е била дѣятелна и г-нъ Министрътъ нѣмалъ основание да ѝ исплди, можемъ ли ние да оставимъ на страна най-ближния надзоръ върху учителското тѣло, който се упражнява отъ училищнитѣ настоятелства? Първата инстанция е училищното настоятелство и какво пише то? — Казва, че тя е слаба и нанасяла побой и на тия основания се е съставилъ протоколъ и испратенъ на надлѣжната властъ за изпълнение. Какво се вижда въ послужния ѝ списѣкъ? — Вижда се, че тя е била слаба. Слѣдователно, не допускате ли вие, че училищното настоятелство, което е най-ближниятъ надзоръ, да прѣдставлява факти на почитаемото министерство и на основание тия факти да бѣде уволнена по надлѣжния редъ? Не мислите ли вие, че има законъ за учителитѣ и вслѣдствие на тоя законъ почитаемото министерство може да располага най-послѣ, може и да уволнява? Не се опасява г-нъ Министрътъ на Просвѣщението, че една жена била отъ фракцията на Радославова или на когото и да е. Тукъ не се търсятъ партизанства, а честностъ и съвѣстностъ. Още повече, че даватъ характеръ на политиканка. Тѣ искатъ да пѣма партизанки. (Михалъ Такевъ: Не знаете ли телеграммата на Стоилова до единъ инспекторъ: ако не си съгласенъ съ моитѣ възгледи дай си оставката!) Търпѣние. Не е работата само да лѣжемъ народното прѣдставителство.

Г-да народни прѣдставители! И азъ ще дойдъ да не се съглася съ мнѣнието на почитаемото комисия, понеже тя неоснователно се произнесе. На какво основание се произнася тя, че трѣбва да се прѣпоръчва на правителството да се даде мѣсто на просителката? Отъ гдѣ сж анализирали способността на тая учителка, и че тя е свѣтла просвѣтителка, та се прѣпоръчва на г-на Министра отъ народната трибуна, че трѣбва да ѝ даде учителско мѣсто? Отъ гдѣ? Виждате вие протоколъ отъ училищното настоятелство, въ който се установява, че тя е слаба и нанасяла

побой, вслѣдствие на което министерството ѝ уволнява. Вие отивате сега да ѝ прѣпоръчвате. Че компетентни ли сме ние да ѝ прѣпоръчваме на министерството да ѝ дава мѣсто? Оставете на тия органи, на които е възложено да се распоредятъ съ учителитѣ. Недѣйте се намѣсва, г-да прѣдставители, въ тия работи, защото е срамъ за народното прѣдставителство да повдига името на една жена очевидно неспособна и да направи за нея въпросъ парламентаренъ. Азъ това ви моля, г-да прѣдставители, а по прошениято правя прѣдложение не да се прѣпоръчва на правителството да ѝ даде учителско мѣсто, но да утвърди дѣйствиата на г-на Министра, че тая жена е неспособна, да оставимъ просбата ѝ безъ послѣдствие и нека се отнесе гдѣто трѣбва. (Михалъ Такевъ: Браво г-нъ Абрашевъ!) Да, г-нъ Такевъ! Азъ нѣма да лѣжъ и да давамъ политически характеръ на тая жена. Азъ вѣрвамъ, че вие, г-да народни прѣдставители, ще се съгласите съ моето мнѣние, да се остави прошениято безъ послѣдствие, а не, както комисията дава мнѣние. Съжалявамъ за думитѣ, които се възразихъ отъ лѣвицата.

Панайотъ Чорбаджиевъ: Г-да народни прѣдставители! Мень ми се струва, че не трѣбваше въ тоя случай да се повдига жлъчката на извѣстни оратори противъ една нещастница, която се отнася до Нар. Събрание, да иска пенсия. Вие чухте купъ оскърбления и озлобления противъ тая г-жа. Това е недостолѣно за Нар. Събрание да се оскърбяватъ хората, вратата на което сж отворени за всички, за да дирижтъ удоволствование. Вие не сте да не знаете, г-да народни прѣдставители, че въ нашата Конституция, изрично се казва, че за дѣйствиата на правителството, Нар. Събрание е компетентно да назначава анкети, или да назначава анкета за провѣрка въобще за дѣлата на министритѣ и за обвиненията, които имъ се приписватъ. Въ дадения случай, ние имаме, г-да народни прѣдставители, едно заявление отъ една скромна българска гражданка, която се отнася къмъ насъ съ молба, като съобщава, че слѣдъ 24 годишно учителствование, е отхвърлена и оставена на срѣдъ улицата по произвола, може би, на министра или на други мене неизвѣстни лица — само и само за това, защото нѣмала учителска подготовка. Недѣйте се смѣ, г-да народни прѣдставители, недѣйте се приструва, защото това е нещастие, на което ние сме причина. Ако у насъ се пазѣхъ и зачитахъ законитѣ, нѣмаше да постѣпватъ въ Нар. Събрание такива прошения, съ които да иска удоволствование на извѣстно законно основание, а щѣхъ да се удовлетвори въ канцеларията на министрътъ. И може ли да се допусне, че една учителка, слѣдъ 24 годишно учителствование, ще бѣде неспособна? Мень ми се струва, че здравия разсѣдѣкъ не може да допусне това. Азъ нѣма да отдавамъ партизански характеръ на тая учителка. — Далечъ съмъ отъ това. Нѣма да се съглася и съ г-на Абрашевъ, че може да има други по-способни отъ нежъ. Това не е истина, защото една учителка, която е учителствувала 24 години, прѣзъ това врѣме може да е получила много по-голяма способностъ отъ тия, които свършватъ гимназия и се назначаватъ за учители. Но не за-

бравяйте, че тя има и други нѣкои дѣла. Тя е една отъ учителитѣ, които въ врѣме на Ботѣвото въстание сж взели участие. Нейната покъщнина е била разграбена. Тя е внучка на извѣстния нашъ журналистъ Фотиновъ (Д-ръ Минчо Чачевъ: Коя е тая голѣма птица?) Тя е птица, за каквато вие може би си мислите. Тя е, която 25 години се е трудила на просвѣщението на нашитѣ дѣца. Слѣдователно, тя има извѣстни заслуги; а на какви заслуги, вие можете да имате претенцията, като единъ турски докторъ, на най-сѣитиѣ и като единъ български докторъ?

Г-да народни прѣдставители! Слѣдъ казаното до сега, мнѣ ми се струва, ще бѣде излишно да се говори и да ѝ се приписва партизански характеръ. Ние народното прѣдставителство, трѣбва да искажемъ съжаление, че у насъ се е случило, да идватъ хората въ Нар. Събрание съ подобни заявления. Трѣбва да искажемъ едно желание и къмъ Министерството на Народното Просвѣщение, щото подобни труженици и учители, които сж взели участие въ въстанието, да не бѣдѣтъ оставени на срѣдъ улицата на произвола на сѣдбата. Нека ѝ се даде поне службата, която е занимавала. Ако ли това е невъзможно, менъ ми се чини, че ще бѣде несправедливо Нар. Събрание да остава за явлението ѝ безъ послѣдствие, а да ѝ се отпусне нуждната пенсия. Заради това, настоявамъ да се испрати прощението ѝ въ Министерството на Просвѣщението, съ прѣпорѣка, да ѝ се даде служба.

Иванъ Ст. Гешовъ: Не разбирамъ, да се прави политика отъ едно прошение, когато се касае за уволнението на единъ държавенъ чиновникъ, па било и за Екатерина Фотинова. Азъ не знамъ, защо се увличаме и отиваме до тамъ, щото да правимъ политически въпросъ отъ едно обикновено административно распорѣждане на властѣта. Г-нъ Такевъ претендира, че трѣбвало да има едно идеално управление, и всѣки единъ Българинъ да излиза отъ общинското управление съ свидѣтелство и удостоверение, и да дойде прѣдъ правителството, азъ съмъ уволненъ, така и така, и да иска или да му повърне длѣжността, или да му даде служба на общо основание. Азъ не знамъ сега дали едно правителство — настоящето, или друго, което ще дойде послѣ — ще се занимава непрѣмънно да дава служби или да задържа на служба лица, които сж занимавали служби, и да нѣма право да назначава други лица. Ние сме подъ влиянието на закона на еволюцията, както справедливо забѣлѣжихъ г. г. Габровски и Сакъзовъ, и знаемъ, че всичко се промѣнява. Може-би нейна милость, просителката, тогазъ прѣди 24 — 25 години да е била достойна учителка, може да е принесла извѣстни заслуги, но съгласете се, г-да прѣдставители, че едни останки отъ ланкастеровата мегода, днесъ не могатъ да учителствуватъ, не могатъ да прѣподаватъ. (Михаилъ Такевъ: Да ѣж оставимъ ли сега на улицата?) Щомъ като е учителствувала 24 години, не може да има сега онай модерна подготовка, която се изисква отъ врѣмето, отъ направения напредѣкъ, за да може да бѣде достойна учителка, каквото да може съобразно днешнитѣ изисквания да влѣзе и да прѣподава въ училищата, които ние се стрѣмимъ да усъвършенствуваме. Азъ не знамъ нищо за

образователното достойнство, не знамъ нищо за способноститѣ, за заслугитѣ на тая госпожа, и противъ личността ѝ азъ нѣмамъ нищо; но изобщо, като говоримъ, вѣрвамъ, че г-нъ Такевъ първъ ще се съгласи съ менъ, че трѣбва да се добавятъ на нашето управление нови сили. И г-нъ Такевъ е на това мнѣние, и азъ съмъ увѣренъ, че ако бихме излѣзли отъ тукъ да защищаваме старитѣ труженици — учители, нѣкои наши политически приятели, или други хора, които сж заслужили, макаръ като чорбаджии въ разни общински, черковни и пр. настоятелства, въ разни манастири и други общенародни заведения, хора, които заслужаватъ да имъ се помогне, хора, които стоѣтъ гладни, но които не смѣятъ да подадѣтъ прошение, защото всѣки отъ насъ имъ казва: недѣйте се излага, недѣйте затруднява Народното Събрание, защото течението е такова, че туй Народно Събрание изисква само млади сили и способни личности, които да не се спиратъ отъ никого — азъ съмъ повече отъ увѣренъ, че г-нъ Такевъ, въ такъвъ случай би употребилъ съвсѣмъ другъ языкъ, отъ тоя, който сега употребява. (Янко Сакъзовъ: Младитѣ ги пѣдѣтъ. Попитайте Варненскитѣ и Казанлъжски учители.) Ние говоримъ на общо основание... (Иванъ Абрашевъ: Когато говори ораторътъ, да не правите смущение! Какво е това дъръ, дъръ?) — Азъ не се смущавамъ, г-нъ Абрашевъ. — Тия може да сж исключения, г-нъ Сакъзовъ, и не само вие може да скърбите заради тѣхъ. Но въ всѣки случай, или ние излизаме отъ една изходна точка, и искаме да бѣдемъ послѣдователни, или правимъ исключения въ полза на нѣкои съображения, било партийни, било лични. Това се удостоверява въ Камарата. Азъ съмъ увѣренъ, че ако бѣхъ излѣзълъ съ прошение или заявление хора заслужили било по черковния въпросъ, било по народното ни възраждане, или по уреждане управлението на черквата, хора, изобщо заслужили, но имената на които не искамъ да споменувамъ, г-нъ Такевъ щѣше да излѣзи първъ да каже: хж, тия застарѣли и искуфели хора, стари чорбаджии, останки отъ минжлото, сега ще имъ давате пенсия ли? — Азъ не съмъ противъ възгледитѣ на г-на Такева, нито нѣкъ искамъ да бѣдѣ прѣчка на това течение, на което олицетворение е г-нъ Такевъ, но или сме послѣдователни или не сме.

Азъ много съжалявамъ, че г-нъ Министрътъ на Народното Просвѣщение не е тукъ за да хвърли изискваната свѣтлина върху обстоятелствата за уволнението на нейна милость; защото, ние каквото и да говоримъ, не можемъ да освѣтимъ Събранието върху истинската причина на нейното уволнение, при всичко, че споредъ посторонни сведения указва се, че нейна милость, като останка отъ Ланкастеровата метода, искала е да приспособява въ сегашно врѣме тая система съ всичкитѣ нейни аксесоари и сурогати. Г-нъ Такевъ ме разбира, какво искамъ да кажж. И каквото и да казвате, но днесъ, когато безъ разлика на партии, всички се стрѣмимъ къмъ модернизирането на учебното дѣло, азъ вѣрвамъ, че не г-нъ Величковъ, но и г-нъ Такевъ да бѣше министръ, и той нѣмаше да се съгласи да приеме да се остави за повече тая учителка, и да ѝ позволи да отива публично да бие дѣцата въ училището. Това е фактъ, г-да.

Тия свѣдения ги има. И ето защо е уволнена, г-нъ Такевъ, нейна милостъ.

Колкото за другитѣ съображения на г-на Такева, че уволнението е станало по партизански съображения, т. е. че г-жа Екатерина Фотинова непременно трѣбва да е била уволнена за това, че тя принадлежала на друга партия, нека ми позволи г-нъ Пещерскиятъ народенъ прѣдставителъ да се не съгласи съ него, и за това, защото имаме съ стотини доказателства а *contrarium*, че ако грижата на г-на Министра на Нар. Просвѣщение бѣше, щото всички учители и учителки да се уволняватъ, щомъ не сж отъ партията на която той принадлежи, азъ увѣрявамъ г-на Пещерския прѣдставителъ, и всички, които му съчувствуватъ, че нашитѣ училища почти половината щѣхъ да останатъ празни. Защото има доказателства — и за това не обвинявамъ никого — че много отъ учителитѣ принадлежатъ на други партии, и не съчувствуватъ на възгледоветъ на правителството. Но какво гледаме? Исклучванията, за които може би ще говори г-нъ Ранковъ, сж толкова дръбнави при огромния контингентъ на тия учители и учителки, къмъ които правителството е толкова толерантно, щото тия исклучвания не правятъ правило. И азъ бихъ желалъ, щото и това правителство, което ще дойде слѣдъ сегашното, да бѣде толкова толерантно и либерално къмъ учебното дѣло, колкото е било настоящето. (Михаилъ Такевъ: А телеграммата на Стоилова!) Казахъ ви, г-нъ Такевъ, че тѣ сж исклучения, които не могатъ да съставляватъ една система. Вие, като говорите за конкретенъ случай, искате отъ него а *priori* да сждите и да обвинявате правителството, като, че то съ това иска да съставлява система на управление. Тамъ е разликата. (Михаилъ Такевъ: Но Стоиловъ го заяви въ Камарата, че всѣки, който не е съ правителството, ще се уволнява.) Моля, моля . . . (Михаилъ Такевъ: Отворете дневницитѣ, и ще видите, че това е неговото политическо начало.) Ето, какво трѣбва да се установи въ Нар. Събрание. Да се разберемъ. Отъ всѣки единъ конкретенъ случай, ние не можемъ да правимъ обвинение противъ властта, още повече, когато други факти говорятъ съвсѣмъ противното.

Ето защо зехъ думата за да се обяснятъ тия работи, и да не мислимъ, било ние, било слушателитѣ, било читащата публика, че всичко, което се говори тукъ, се говори по начинъ, като че дѣйствително Богъ знай, какви правителствени тайни, или партизански работи има задъ обилното на едно конкретно исклучение, което, като едно административно дѣло, нѣма абсолютно никаква смисълъ. Моля, прочее, почитаемия Пещерски прѣдставителъ да не отива толкова далечъ да поддържа, че това, всичко е една система на управление. Разбирамъ, че той не иска съ това да хвърля обвинение; той може-би да иска, щото правителството да се стрѣми да бѣде по-внимателно, и да не гледа партизански на тия работи, но азъ вѣрвамъ, че то не гледа партизански на работата. Бѣше желателно прочее, г-нъ Министрътъ да бѣше тукъ, и да обяснеше тия работи, за да не ставатъ излишни прѣвни. Ето, защо, като знамъ, какъ стоатъ тия работи въ самата сжщностъ, азъ

моля, почитаемото Нар. Събрание да се съгласи да приеме прѣдложението на комисията.

Атанасъ Данковъ: По въпроса, който се разисква, доста на дълго и широко, и слѣдъ обясненията, дадени отъ г-на Гешова, не би трѣбвало повече да говоримъ. Но ще отговоримъ на г-на Такева, за нѣкои негови съображения и оскърбителни думи. Уволнението на просителката е станало по прѣдставление на инспектора; защото на всѣкиго е известно, че има Законъ за Народното Просвѣщение, който не допуска да бѣде учителъ или учителка никой, ако не притежава условията, изисквани по закона, за да бѣдѣтъ такива. Ако инспекторътъ е прѣдставилъ просителката на уволнение, то е било за да изпълни прѣдписанието на Закона. И ако Министрътъ се е съгласилъ съ прѣдложението на инспектора, той не е направилъ грѣхъ.

Г-нъ Такевъ намира, че това се направило по партизански съображения и г-нъ Министрътъ произволно постъпилъ въ тоя случай; и отъ друга страна казва, че самъ г-нъ Стоиловъ билъ казалъ, че когато човѣкъ доде на властъ, трѣбва да уволнява всичкитѣ свои политически противници. Г-нъ Такевъ си противовѣчи, като казва това, защото той въ своята рѣчь, като интерпелираше г-на Министра, натекнѣ, че билъ държалъ на властъ чиновници, които служили и на минжлия режимъ. И сега, кое да вѣрваме: да ли това, което по-рано казваше г-нъ Такевъ за държанието чиновници отъ бившия режимъ на властъ, или това, което сега казва? Менъ ми се струва, че г-нъ Такевъ искаше просто да искаже дерта си противъ нѣкои отъ министритѣ.

При това, за жалостъ, констатирамъ и тоя фактъ, че въ Нар. Събрание се прави партизански въпросъ за г-жа Фотинова, която не иска друго освѣнъ да ѝ се даде пенсия за изслужени години, ако заслужава, или да се повърне на длъжността си. Понеже първото не може да се удовлетвори, тѣй, като нѣма нуждното число години, а по второто за туй, че по закона не може да ѝ се допустне да учителствува, споредъ менъ най-хубаво ще направи Нар. Събрание да остави безъ послѣдствие това прошение, тѣй като г-нъ Министрътъ, който ѣ е уволнилъ по прѣдставление на своя инспекторъ, да ѣ назначава отъ ново по прѣпорѣка на Нар. Събрание, нѣма да направи това. И понеже въпросътъ е освѣтенъ, моля да се съгласите, г-да прѣдставители, да се остави прошениято безъ послѣдствие, и да се прѣкратятъ дебатитѣ, понеже сж говорили повече отъ 8 души.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Който желае да се говори още, да си вдигне рѣката. (Меншество.) Дебатитѣ се прѣвратятъ.

Пристъпваме къмъ гласуване.

Има прѣдложение отъ комисията, това прошение на Екатерина Фотинова да се испрати въ Министерството на Народното Просвѣщение, за да ѝ се даде съответствующата служба тамъ, гдѣто намѣри Министерството за добръ.

Има друго прѣдложение направено отъ страна на нѣкои г-да прѣдставители, това прошение да се остави безъ послѣдствие.

Турямъ на гласуване най-напрѣдъ прѣдложението на комиссията. Които приематъ прѣдложението на комиссията, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Пада.

Ония г-да прѣдставители, които приематъ прошенията на Екатерина Фотинова да се остави безъ послѣдствие, да си вдигнатъ ржката. Моля г-да квесторитѣ да провѣрятъ гласоветѣ.

Квесторъ Иванъ Московъ: (Слѣдъ прѣброяване.) Гласуватъ за прѣдложението 46 души, а всичко присѣствуватъ 70 души народни прѣдставители.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Болшинство. Значи прошенията на Екатерина Фотинова остава безъ послѣдствие.

Коста Ранковъ: Да живѣе болшинството. (Шумъ.)

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Моля да се пазятъ тишина. Г-нъ докладчикътъ Добриновичъ има думата.

Докладчикъ Георги Добриновичъ: Постъпили сж въ Нар. Събрание прошения отъ нѣколко училищни и черковни настоятелства, съ които се искатъ разни помощи. Ще ви докладвамъ, г-да прѣдставители, тия прошения.

I. Отъ училищното настоятелство на село Герджилии, Нова-Загорска околия, което иска помощъ отъ 4000 лева.

II. Отъ училищното настоятелство на село Овчарово, Ново-Пазарска околия, което иска една скромна сума помощъ.

III. Училищното настоятелство на село Капиново, Еленска околия, иска помощъ отъ 5000 лева.

IV. Настоятелството на училището отъ село Секерчево, Казанлъшка околия, иска помощъ отъ сума 3297 лева.

V. Отъ училищното настоятелство на село Лѣсково, Конущка околия, което иска помощъ отъ 4000 лева.

Отъ черковното настоятелство.

I. Отъ черковното настоятелство на параклиса „Св. Николая Новий“ въ ст. София, въ квартала „Ючъ-Бунаръ“, което иска 40.000 лева помощъ.

II. Отъ черковното настоятелство на село Суютчукъ, Добричка околия, за 3000 лева помощъ.

III. Отъ черковното настоятелство на село Аланъ-Кайракъ, Ново-Паничарска община, Бургаска околия, което иска 2000 лева помощъ.

IV. Промение отъ жителитѣ на село Ачлари, Карнобатска околия, Бургаски окръгъ, които искатъ 4000 лева помощъ за направа на черкова.

По всички, тия прошения, прошетарната коммисия даде мнѣние да се проводятъ на надлѣжнитѣ министерства на благоустройство.

Тоне Радевъ: Г-да народни прѣдставители! Тукъ има едно прошение отъ село Овчарово. Това село е малко, нѣма повече отъ 50—60 сѣмейства да живѣятъ въ него. Прѣди двѣ години Шуменскиятъ окр. училищенъ свѣтъ е постановилъ да направи въ това село училище, зданието на което струва 16.000 лева, прѣдъ видъ, че щѣхъ да помогнатъ другитѣ села. Но тъй, като другитѣ села сж отъ друга община, и като турски села, не даватъ помощъ, обжалвахъ това постановление на училищния свѣтъ, и ми-

нистерството го отхвърли. Сега тия селяни отъ Овчарово сж заборчтели, и сами не могатъ да исплатятъ тая сума. За туй ще моля г-да прѣдставителитѣ, а тъй сжщо и г-на Министра, когато се испрати тѣхното прошение, г-нъ Министрътъ да се помоли да имъ помогне. Защото 60 къщи село да исплати 16.000 лева дългъ е невъзможно.

Панайотъ Чорбаджиевъ: Менъ ми се струва, г-да прѣдставители, че прѣди да вземемъ каквото и да е рѣшение, трѣбва да обърнемъ вниманието на г-на прѣдсѣдателствующия, че има тукъ прѣдставители само 30—40 души, и че рѣшението, което бихме взели, не ще бѣде законно.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: То е моя работа.

Панайотъ Чорбаджиевъ: Какъ така да е ваша работа?

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Щомъ като видя, че при гласуването нѣма нуждното число прѣдставители, ще вдигна засѣданието.

Панайотъ Чорбаджиевъ: Ми се чини, че имаме и Правилникъ и Конституция, и понеже . . . . .

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Говорете по прошенията . . . . .

Панайотъ Чорбаджиевъ: Не можъ да говорѣмъ при отсъствието на законното число прѣдставители.

Д-ръ Минчо Цачевъ: Когато ще се гласува, тогава трѣбва да има нуждното число прѣдставители. Може да не искамъ нѣкого да слушамъ.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Давамъ 10 минути отидхъ.

(Слѣдъ отпущъ.)

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: (Звъни.) Засѣданието се продължава. (Гласове.) Нѣма нуждното число прѣдставители.) Моля г-на квестора да констатира, колко души прѣдставители присѣствуватъ.

Квесторъ Димитръ Шишковъ: (Прѣброява.) 58 души присѣствуватъ.

Вълко Нейчовъ: Ще направѣмъ прѣдложение да се вдигне засѣданието.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Ще турѣмъ на гласуване прѣдложението на комиссията. Които приема прѣдложението на комиссията, щото докладванитѣ прошения да се испратятъ на надлѣжния министръ на усмотрѣние, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Никола Козаровъ: Г-да прѣдставители! Има 39 прошения отъ разни просители, съ които искатъ да имъ се възстановятъ гражданскитѣ и политически права; обаче, комиссията като взе прѣдъ видъ, че Наказателниятъ законъ се прие и въ него се прѣдвижда какъ може да става възстановяването на гражданскитѣ и политическитѣ права, рѣши, щото тия заявления да се испратятъ въ надлѣжното Министерство и се съобщи на просителитѣ, съгласно закона, да поискатъ отъ сѣдилищата да имъ се възобновятъ гражданскитѣ и политически права. (Гласове: Приема се.)

Тия прошения сж отъ слѣдующитѣ лица: (Чете.)

1. Петръ Ивановъ и Константинъ Ангеловъ, отъ Т.-Пазаджикъ.
2. Трифунъ Константиновъ, отъ с. Драганово, (Горно-Орѣховска околия.)
3. Димитръ Попъ Димитровъ, отъ с. Бънзово (Видинска околия.)
- Илия Димитровъ — Видинлиевъ, отъ гр. Варна.
5. Христо Златовъ, жителъ Видинский, живущъ въ ст. София.
6. Цанко Ивановъ, отъ с. Сотово, (Ловчанска околия.)
7. Богданъ Храновъ, отъ с. Перникъ, (Софийска околия.)
8. Киро Михаловъ — Халачевъ, отъ г. Османъ-Пазаръ.
9. Мирославъ П. Момировъ, отъ гр. Шуменъ.
10. Петръ Н. Чизтанлиевъ, отъ село Нова-Шипка, (Новоселска околия.) Варненско.
11. Христо П. Лютаковъ, отъ с. Въртенъ, Татаръ-Пазарджикско.
12. Христо (Христовъ) Ивановъ, отъ с. Ходжаново, (Конюшска околия.)
13. Петръ Н. Друганский, отъ гр. Радомиръ.
14. Стоянъ М. Гайдовъ, отъ с. Смѣдово, (Прѣславска околия.)
15. Миленко Михайловъ, отъ с. Горна-Лисина, (Босилеградска околия.)
16. Йовчу Георгиевъ, отъ гр. Бургасъ.
17. Петръ Георгиевъ, отъ с. Алфатаръ, (Силистренска околия.)
18. Крачунъ Христовъ, отъ с. Голѣми-Изворъ, (Пещерска околия.)
19. Видо Лилловъ, отъ с. Кобилиякъ, (Фердинандска околия.)
20. Ташо Петковъ, отъ с. Бая, (Фердинандска околия.)
21. Йото Стояновъ, отъ с. Малка-Желѣзна, (Ловчанско.)
22. Марко Поповъ и Яни Тодоровъ, отъ с. Расокатро, (Бургаско.)
23. Петко Доновъ, отъ с. Бѣглежъ, (Луковитска околия.)
24. Хубанъ Константиновъ, отъ с. Юосю-Зларъ, (Хасковска околия.)
25. Никола Г. Коларовъ, отъ с. Урумъ-Веглий, (Кожлъ-Агачска околия.)
26. Василь П. Близнаковъ, отъ с. Турска-Лѣтница, (Троянска околия.)
27. Гиго Дѣяновъ, отъ с. Ерукъ, (Трънска околия.)
28. Нончо Наковъ, отъ с. Вѣлкова-Слатина, (Фердинандска околия.)
29. Османъ Амзовъ, отъ с. Узунджа-Аланъ, (Кесаровска околия.)
30. Иванъ П. Данаиловъ, отъ гр. Севлиево.
31. Йона Симеоновъ, отъ с. Изатовци, (Трънска околия.)
32. Стоянъ Тодоровъ-Кьосето, отъ с. Широка-Лѣжа, (Рупчовска околия.)
33. Георги Ионевъ, отъ гр. Царибродъ.
34. Димитрий Карапетковъ, отъ гр. Плевенъ.
35. Тома Попповъ, отъ гр. Варна.
36. Петко Андрѣевъ, отъ с. Камарово, (Плевненска околия.)

37. Пеню Нешовъ, отъ с. Куру-Дере, (Бургаска околия.)
38. Михалъ Николовъ, отъ гр. Каваклий.
39. Константинъ Ангеловъ, отъ гр. Татаръ-Пазарджикъ.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Желаетъ ли нѣкой да говори по тоя въпросъ? (Никой не иска думата.) Понеже никой не иска думата, ще дамъ на гласуване.

Който приема рѣшението на комисията да си вдигае ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Никола Козаровъ: Има деветъ прошения отъ разни просители, съ които искатъ да имъ се опрости наказанието затворъ, осмѣждани по разни прѣстѣпления. Обаче, комисията като взе предъ видъ, че не е отъ нейна компетентностъ това нѣщо искава мнѣние да се отнесжтъ просителитъ чрезъ надлежитѣ прокурори за удовлетворение.

Просителитъ сж слѣдующитъ:

1. Николай Митакъ, отъ София.
2. Цвѣтко Тоневъ Ивановъ, отъ с. м. Раковица (Разградско.)
3. Наумъ Димитровъ, отъ с. Гонешъ Битолско, (Турция.)
4. Мара Христова Ковачева отъ с. Батембергъ, (Разградско.)
5. Никулина Г. Лушанкова, отъ гр. Тутраканъ.
6. Гена Маринова Манолова, отъ гр. Вѣла, (Руссенско.)
7. Георги Божиновъ отъ градъ Дубница.
8. Гена Георгиева, отъ с. Блато, (Дубничко.)
9. Димитръ Иванъ Кокудовъ, отъ гр. Кюстендилъ.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Георги Янколовъ: Желаетъ ли нѣкой да говори по тоя въпросъ? (Никой не иска думата.) Понеже никой не иска думата, ще дамъ на гласуване. Който е съгласенъ съ мнѣнието на комисията да си вдигае ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Никола Козаровъ: Има 11 прошения отъ опълченци и 2 прошения отъ поборници, за пенсия. Комисията рѣши да се прѣвратжтъ тия прошения въ Министерството на Финанситъ, за удовлетворение, съгласно Закона за поборницитъ. (Гласове: Прието.)

Тия прошения сж слѣдующитъ: (Чете):

#### І. Отъ опълченци:

1. Мария К. Николаева, отъ гр. София.
2. Стефанъ Гиковъ, отъ гр. Руссе.
3. Петръ Стояновъ Керачковъ, отъ гр. Вратца.
4. Иванъ Гендовъ, отъ гр. Казанлъкъ.
5. Никола Мариновъ, отъ гр. Сливенъ.
6. Иванъ Велковъ, отъ гр. Кюстендилъ.
7. Коста Генчовъ, отъ село Атларе, (Ново-Загорска околия.)
8. Никола Петровъ, отъ село Калища, (Радомирска околия.)
9. Атанасъ Ивановъ Низамина, отъ село Литаково, (Орханлийско.)
10. Дончо Йотовъ, отъ село Телишъ, (Луковитска околия.)
11. Димитръ Георгиевъ Лалинский, отъ гр. Орхание.

## II. Отъ поборници.

1. Мукуць Мариновъ, отъ гр. Орѣхово.

2. Стоянъ Неновъ, отъ село Калугерово, (Т.-Пазарджикска околия.)

Прѣдсѣдателствующия Д-ръ Георги Янколовъ: Желаетъ ли нѣкой да говори по тоя въпросъ? (Никой не иска думата.) Понеже никой не иска думата, ще дамъ на гласуване прѣдложението на комисията. Който го приема както го формулира г-нъ докладчикътъ, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Никола Козаровъ: По-минжлата седмица се докладва едно прошение отъ Лхдженската селска община, Пещерска околия, съ което иска да се отпусне 3000 лева за исплащане възнаграждението на инжинера, който е снималъ плана за банитъ, както и една значителна сума около 10—12.000 лева, за откупване и отчуждаване нѣкои мѣста около банитъ. Обаче, Събранието рѣши да се прѣпрати това прошение въ Министерството на Финанситъ и отъ тамъ е било испратено въ Министерството на Общитъ Сгради, Пѣтищата и Съобщенията. Това министерство възвѣрнѣ това заявление, въ което признава, че министерството е прѣдписало на Лхдженската община да наеме инжинеръ и изработения отъ него планъ билъ утвърденъ. Министерството признава още, че тия разноси не сж по силата на тая община.

Комисията прие щото на тая община да се отпуснатъ 3000 лева да си исплати на инжинера; а колкото за сумата 10—12.000 лева, за откупване на нѣкои мѣста, остави тая точка безъ послѣдствие и прѣдостави на правителството, ако е необходимо нужно да се поправятъ тия бани, то министерството да вземе инициативата да направи нуждното, каквото би трѣбвало, за направата имъ.

Прѣдсѣдатель: Т. Теодоровъ.

Секретари: { Дам. Цековъ.  
Дим. Марковъ.  
Ат. Краевъ.  
Геор. Юруковъ.

Прѣдсѣдателствующия Д-ръ Георги Янколовъ: Желаетъ ли нѣкой да говори по тоя въпросъ? (Никой не иска думата.) Понеже никой не иска думата, ще дамъ на гласуване прѣдложението на комисията. Който го приема както го формулира г-нъ докладчикътъ, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Никола Козаровъ: Има едно прошение отъ Тутраканскій градски общински кметъ, съ което моли Нар. Събрание да постанови и приеме, щото да се отстъпи правителственното мѣсто въ гр. Тутраканъ отъ пространство 452 квадратни метра и 63 сантиметра, което се намира до самото общинско управление, за да може да построи едно общинско здание. Комисията като взе прѣдъ видъ, че има такъвъ прецедентъ, и сж отпускани на други общини мѣста за такава цѣль, рѣши, да ходатайствува прѣдъ Нар. Събрание да се отстъпи това мѣсто на тая община.

Прѣдсѣдателствующия Д-ръ Георги Янколовъ: Желаетъ ли нѣкой да говори по тоя въпросъ? (Никой не иска думата.) Понеже никой не иска думата, ще дамъ на гласуване. Който сж на мнѣние, да се отстъпи това мѣсто на Тутраканското градско общинско управление, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Има постѣпили двѣ прѣдложения, които ще се напечататъ и ще се раздадѣтъ на г-да народнитѣ прѣдставители.

Д-ръ Савва Ивановъ: Да се вдигне засѣданието.

Прѣдсѣдателствующия Д-ръ Георги Янколовъ: Който сж на мнѣние да се вдигне засѣданието, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Засѣданието се затваря.

(Затворено въ 5 часа слѣдъ пладнѣ.)

Подпрѣдсѣдатели: { Д-ръ Г. Янколовъ.  
Д-ръ Ст. Даневъ.

Секретари: { Мих. Такевъ.  
Никола Козаревъ.  
Алекси П. Ангеловъ.  
Манолъ Стефановъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Хр. П. Константиновъ.